

28-03-2015

Master thesis Economische Geografie
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen

Thijs Hans Stutterheim
Studentnummer: 1706632

Begeleider: A.J.E. Edzes
2e beoordelaar: V.A. Venhorst

[DE ROL VAN STEDELIJKHEID VAN DE WOONLOCATIE IN HET VERHUISGEDRAG EN HET SUCCES OP DE ARBEIDSMARKT]

Een analyse van laagopgeleide schoolverlaters in Nederland

Abstract

Ik wil aantonen dat de mate van stedelijkheid een positieve relatie heeft met het ruimtelijk zoekgedrag (geoperationaliseerd in verhuisgedrag) en het vinden van werk. Ik baseer die verwachting op literatuur over het sociaal kapitaal en het bestaan van verschillen tussen persoonlijke netwerken van mensen uit rurale en stedelijke gebieden. De resultaten tonen echter aan dat de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd geen relatie heeft met de geografische mobiliteit, in de vorm van verhuisafstand, van laagopgeleide schoolverlaters. Ten tweede verhoogt een grotere bereidheid om te verhuizen niet de kans op het vinden van een betaalde baan en zorgt het ook niet voor een betere aansluiting van de opleiding op de huidige functie. In tegendeel zelfs. De verwachting dat verhuizen kan gelden als aanpassingsmechanisme en dat stedelijkheid hier een rol in speelt kan dus niet worden aangetoond. Mogelijk speelt het feit dat laagopgeleide schoolverlaters bijna niet verhuizen binnen anderhalf jaar na het afstuderen hierin een rol. Ik wil daarom aanbevelen om onderzoek te doen naar de verhuismotieven van laagopgeleide schoolverlaters, aangezien veel schoolverlaters nog thuis wonen bij hun ouders. Dit roept vragen op over de mogelijkheden die laagopgeleide schoolverlaters krijgen op de huizenmarkt.

Voorwoord

In dit onderzoek voor mijn Master thesis heb ik mijn interesse in geografische arbeidsmobiliteit en sociale omgevingsfactoren proberen te combineren. Ik was geïnteresseerd in de vraag waarom sommige studenten graag dicht bij het ouderlijk huis blijven wonen en leven, en waarom anderen juist hun vertrouwde omgeving achter zich laten en hun ambitie achterna gaan. Een mogelijk antwoord zocht ik in verschillen in sociaal kapitaal tussen rurale en stedelijke gebieden. Het operationaliseren van deze thema's blijkt echter niet makkelijk en de uitkomsten geven dan ook geen eenduidige richting of aanwijzing. Wanneer een bepaalde verwachting niet blijkt uit de beschikbare data betekent dat niet dat er geen gedegen onderzoek is gedaan. Een negatief resultaat draagt ook bij aan de kennis over deze onderwerpen.

Desalniettemin ben ik tevreden met het resultaat en de vaardigheden die ik heb opgedaan tijdens het proces. Ik wil daarom ook mijn thesis begeleider Arjen Edzes erg bedanken voor zijn inzet, begeleiding en geduld. Hij zorgde er voor dat ik niet al te ver afdwaalde in mijn eigen hersenspinsels en naar een eindresultaat bleef toewerken. Daarnaast wil ik Viktor Venhorst bedanken voor zijn bijdrage in de beoordeling en hulp met statistische vragen. Ook Marten Middeldorp heeft mij erg geholpen bij het opzetten van een afstandenmatrix en hoe daarmee te werken.

Tot slot wil ik mijn vriendin en ouders bedanken. Zij hebben de tijd genomen om mijn spelfouten te controleren en de stukken na te lezen zodat het een logisch verhaal bleef dat voor iedereen te bevatten valt. Af en toe een schop onder de kont was ook nodig en misschien wel het meest waardevol van alles.

Alomtvattend is onderzoek doen niet mijn grootste hobby gebleken maar het is een waardevolle vaardigheid waar ik als toekomstig adviseur en economisch geograaf zeker wat aan zal hebben.

Samenvatting

Regionale verschillen in werkloosheid en mismatches op de arbeidsmarkt onder laagopgeleide schoolverlaters kunnen worden verkleind door migratie. De theorie stelt dat laagopgeleide pas afgestudeerden de keuze hebben om verder te studeren of zich aan te bieden op de arbeidsmarkt. Die keuze wordt beïnvloed door de beschikbaarheid van laaggeschoold werk en de werkloosheid in de regio. Een andere mogelijkheid is om buiten de eigen regio naar werk te zoeken en eventueel te verhuizen. Volgens die redentatie zou een trek van rurale gebieden naar stedelijke gebieden te verwachten zijn. In steden zijn over het algemeen de baandichtheid en het aantal vacatures hoger en meer gedifferentieerd dan in rurale regio's. De schoolverlaters moeten dan wel op de hoogte zijn van kansen in andere regio's. In een wereld waar niet iedereen de beschikking heeft over alle informatie, speelt het sociaal kapitaal van mensen een rol in het identificeren van baankansen en het zoeken naar werk. De literatuur over dit onderwerp beargumenteert dat er verschillen zijn in bonding en bridging sociaal kapitaal tussen mensen die opgroeien in steden en rurale gebieden. Die theorie stelt dat sociaal kapitaal een belangrijke factor is in de samenstelling van persoonlijke netwerken. Verschillen in de diversiteit van persoonlijke netwerken beïnvloeden het werkzoek- en verhuisgedrag van mensen in het voordeel van mensen uit stedelijke regio's. Volgens die redentatie zouden schoolverlaters uit stedelijke gebieden beter geïnformeerd zijn over carrièremogelijkheden buiten de eigen regio en daarom verder verhuizen om die kansen te benutten. Het doel van dit onderzoek is om uit te zoeken welke van deze twee benaderingen wordt ondersteund door het feitelijk verhuisgedrag en succes op de arbeidsmarkt van laagopgeleide schoolverlaters uit Nederland, anderhalf jaar na het afstuderen.

De resultaten tonen aan dat de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd geen relatie heeft met de geografische mobiliteit, in de vorm van verhuisafstand, van laagopgeleide schoolverlaters. Ten tweede verhoogt een grotere bereidheid om te verhuizen niet de kans op het vinden van een betaalde baan en zorgt het ook niet voor een betere aansluiting van de opleiding op de huidige functie. In tegendeel zelfs. De verwachting dat verhuizen kan gelden als aanpassingsmechanisme en dat stedelijkheid hier een rol in speelt kan dus niet worden aangetoond. Ik wil daarom aanbevelen om onderzoek te doen naar de verhuismotieven van laagopgeleide schoolverlaters. Veel schoolverlaters wonen nog thuis bij hun ouders. Dit roept vragen op over de mogelijkheden die laagopgeleide schoolverlaters krijgen op de huizenmarkt.

Inhoudsopgave

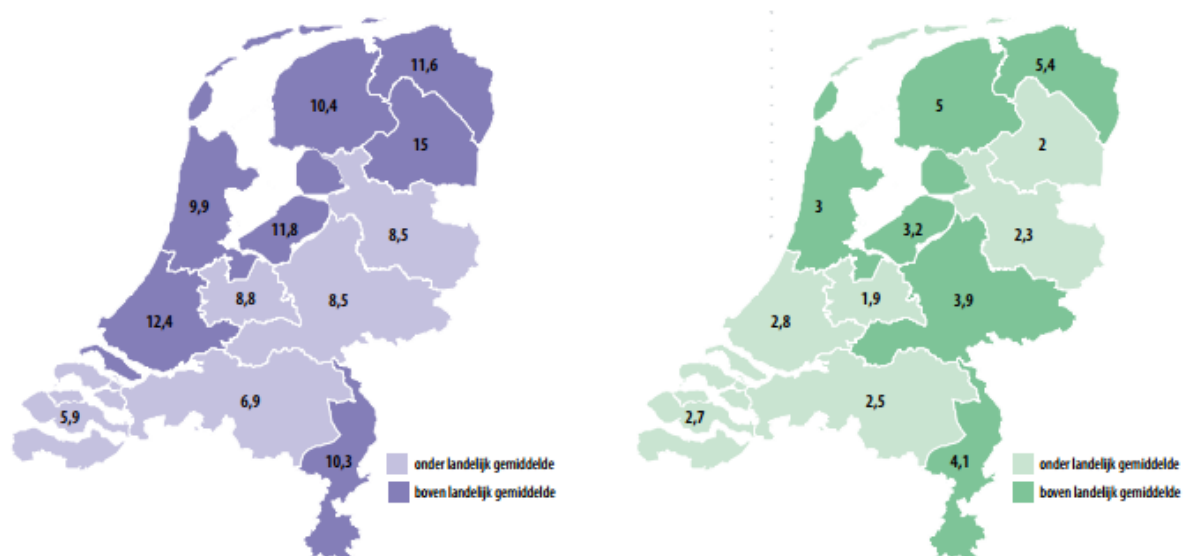
Abstract	3
Voorwoord	5
Samenvatting.....	7
Hoofdstuk 1 - Introductie	11
Hoofdstuk 2 - Theorie.....	13
2.1 Regionale verschillen op de arbeidsmarkt	13
2.2 Human capital	14
2.3 Sociaal kapitaal	14
2.4 Ruraal versus urbaan.....	15
Onderzoeksvragen.....	16
Hoofdstuk 3 - Methodologie	19
3.1 Data	19
3.2 Dataselectie	19
3.3 Mate van stedelijkheid als variabele	20
3.4 Afstanden Matrix.....	20
3.4.1 Geografische coördinaten	21
3.5 Statistische analyse methode.....	21
Hoofdstuk 4 - Data.....	23
4.1 Beschrijving data	23
4.2 Bewerking data.....	23
Hoofdstuk 5 - Resultaten.....	27
5.1 Empirische beschrijving van variabelen	27
5.2 Regressie analyse	31
5.2.1 Regressie analyse stedelijkheid en verhuisgedrag	31
5.2.2 Succes op de arbeidsmarkt.....	35
5.2.3 Aansluiting van de opleiding op de huidige functie	36
Hoofdstuk 6 - Conclusie.....	39
Hoofdstuk 7 - Discussie	41
Bibliografie	43
Bijlagen	46
Bijlage 1 - Aantal verhuisde kinderen tussen 5 en 15 jaar	46
Bijlage 2 - Afstanden Matrix (zie excel bestand op aanvraag)	47

Bijlage 3 - One-way ANOVA bij tabel 5a.....	48
Bijlage 4 - One-way ANOVA bij tabel 5b.....	50

Hoofdstuk 1 - Introductie

Uit de meest recente publicatie van het schoolverlatersonderzoek van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) is gebleken dat het werkloosheidspercentage onder MBO afgestudeerden in Nederland stijgt sinds 2008. In de periode 2008-2013 is de werkloosheid onder MBO-BOL (Beroeps Opleidende Leerweg) gediplomeerden en MBO-BBL (Beroeps Begeleidende Leerweg) gediplomeerden gestegen met respectievelijk 12%-punt en 7%-punt (ROA, 2014^c). Er kan dus gesteld worden dat met name onder MBO-BOL gediplomeerden maar ook onder MBO gediplomeerden in het algemeen, de economische crisis duidelijk haar sporen heeft achtergelaten. Steeds meer jongeren die een MBO studie succesvol afronden kennen een moeilijke overstap naar de arbeidsmarkt en hebben een steeds grotere kans om anderhalf jaar na het behalen van het diploma werkloos te zijn (ROA, 2014^c). Ook blijken er relatief gezien vrij grote verschillen te bestaan tussen de gemiddelde werkloosheidspercentages per provincie voor zowel de BOL als de BBL. In 2013 was 'slechts' 4% van de MBO gediplomeerden woonachtig in Zeeland werkloos, terwijl dit in de provincie Groningen 16% was. Onderstaande figuren laten per provincie de gemiddelde werkloosheid over de periode 2008-2012 zien.

Figuur 1: Gemiddeld werkloosheidspercentage BOL (links) en BBL (rechts) gediplomeerden 2008-2012 (ROA, 2013)

Relatief grote regionale verschillen in werkloosheid onder MBO gediplomeerden suggereren dat er binnen Nederland factoren spelen die de werking van de arbeidsmarkt hinderen. De factor waar ik met name in geïnteresseerd ben, is het verhuisgedrag in combinatie met het vinden van werk van jonge laagopgeleide schoolverlaters. Wanneer er meer werkloosheid heerst in een bepaalde regio dan ergens anders kunnen de kansen vergroot worden door de werkzoekoriëntatie te vergroten (Van Ham, 2001; Büchel & Van Ham, 2003). Dat wil zeggen dat de zoektocht naar een baan uitgebreid wordt naar andere regio's dan de huidige, waardoor de kansen op werk worden vergroot. Een mogelijk gevolg van het uitbreiden van de zoekoriëntatie kan zijn dat er verhuist moet worden om ergens anders een baan te accepteren. Dat is voor veel mensen nogal een ingrijpende afweging (Johnson, et al., 2005).

Deze afweging is er één tussen baten en lasten. De baten, het hebben van werk en een passend inkomen, staan tegenover de lasten, zoals de veranderingen die verhuizing tot gevolg heeft. Afhankelijk van de afstand die wordt overbrugd bij het accepteren van een baan, kan een verhuizing tot gevolg hebben dat de schoolverlater zijn vertrouwde sociale omgeving zoals vriendenkring, sportclub e.d. zal moeten loslaten (Ours & Boeri, 2013). De vertrouwde sociale omgeving lijdt niet

alleen onder het zoeken van werk en het verhuizen naar een andere regio, maar beïnvloedt aan de andere kant ook het resultaat van de zoektocht naar een baan en de afweging om een baan te accepteren (Green & White, 2007). Tevens is de sociale omgeving een belangrijke factor in de toegang tot informatie die gebruikt wordt in de zoektocht naar werk (Granovetter, 1983).

Omdat de sociale omgeving een rol speelt in het ruimtelijk zoekgedrag van schoolverlaters en er relatief grote regionale verschillen zijn in de werkloosheidspercentages van MBO'ers, is het interessant om te onderzoeken of er relevante verschillen zijn in het ruimtelijk zoekgedrag naar mate de stedelijkheid van de woonomgeving. De persoonlijke contacten in rurale gebieden zijn hechter, frequenter en duurzamer dan in stedelijke gebieden (Hofferth & Iceland, 1998; Beggs, et al., 1996). Deze constatering heeft geleid tot de stelling dat werkzoekenden in rurale gebieden door verschillen in het sociale milieu, ander ruimtelijk zoek- en verhuisgedrag vertonen dan werkzoekenden in stedelijke regio's. De mate van stedelijkheid wordt in dit onderzoek gebruikt als maatstaf voor verschillen in sociale omgeving. In hoofdstuk 2 wordt verder uitgelegd waarom verschillen in de mate van stedelijkheid een relevante maatstaf is voor verschillen in de sociale omgeving.

Kortom, de vraag staat centraal of verschillen in de sociale omgeving, geoperationaliseerd in mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd, een rol spelen in het verhuisgedrag en het zoeken van werk van jonge laag opgeleide schoolverlaters. Onder laag opgeleide schoolverlaters worden recent afgestudeerde MBO-BOL en MBO-BBL studenten verstaan. Ik verwacht dat de mate van stedelijkheid een positieve relatie heeft met het ruimtelijk zoekgedrag (geoperationaliseerd in verhuisgedrag) en het vinden van werk. Ik baseer die verwachting op literatuur over het sociaal kapitaal en het bestaan van verschillen tussen persoonlijke netwerken van mensen uit rurale en stedelijke gebieden.

Het volgende hoofdstuk gaat in op regionale verschillen in ruimtelijke arbeidsmobiliteit en behandelt theorieën over het sociaal kapitaal met betrekking tot verhuisgedrag en het zoeken naar werk. Tevens zal ik beargumenteren waarom ik het vermoeden heb dat stedelijkheid een rol speelt in het zoekgedrag op basis van sociale verschillen. Daaruit volgen de te beantwoorden onderzoeksvragen. Hoofdstuk 3 behandelt de methodologie die is toegepast om tot de resultaten te komen en hoofdstuk 4 bespreekt de gebruikte data. In hoofdstuk 5 worden de resultaten gepresenteerd en de conclusies van dit onderzoek worden samen met een discussie paragraaf aangeboden in hoofdstuk 6.

Hoofdstuk 2 - Theorie

2.1 Regionale verschillen op de arbeidsmarkt

Regionale verschillen op de arbeidsmarkt onder laagopgeleiden bestaan vanwege verschillen in de regionale economieën en beroepenstructuur en het aanbod van vaardigheden tussen regio's (Broersma, Edzes & van Dijk, 2013, in: Edzes, et al., 2015). De keuze die laag opgeleide mensen hebben wanneer ze net een opleiding hebben afgerond zijn verder studeren of zich aanbieden op de arbeidsmarkt. Deze keuze wordt voornamelijk beïnvloed door de aanwezige vraag naar laaggeschoold werk en de hoogte van de werkloosheid in de regio (Edzes, et al., 2015). Bij een hoge werkloosheid wordt er vaak voor gekozen om door te studeren en bij een hoge vraag naar laaggeschoold werk voor het toetreden tot de arbeidsmarkt.

Een andere mogelijkheid die schoolverlaters hebben is verhuizen naar regio's waar de regionale economie en beroepenstructuur gunstiger zijn voor hun persoonlijke karakteristieken en vaardigheden. Migratie als aanpassingsmechanisme voor regionale verschillen in werkloosheid en andere mismatches op de arbeidsmarkt. Tevens zou deze arbeidsmigratie de productiviteit en de efficiëntie van regio's verhogen (Ours & Boeri, 2013; Ours, 1992).

Op individueel niveau is arbeidsmobiliteit van belang voor succes op de arbeidsmarkt en het vinden van een baan die past bij de wensen en kwaliteiten van een individu (Van Ham, 2001; Büchel & Van Ham, 2003; Frank, 1978; Hensen, et al., 2009). Volgens Topel en Ward (Topel & Ward, 1992) veranderen mensen vooral van baan in de eerste tien jaar van hun carrière en draagt het veranderen van baan fors bij aan salarisstijgingen. Van Ours noemt het vergaren van een hoger inkomen, betere arbeidsomstandigheden en werkloosheid als motieven om van baan te wisselen of te zoeken en geografisch mobiel te zijn (Ours, 1992). Dit geeft aan dat arbeidsmobiliteit bij kan dragen aan het vergaren van meer welvaart.

Het bovenstaande suggereert een vertrek uit regio's waar de werkloosheid hoog is en het salaris lager, naar plekken waar een lagere werkloosheid heerst en hogere lonen betaald worden. Of naar plaatsen waar de perspectieven op het vinden van een betaalde baan beter zijn. In het algemeen kan gesteld worden dat stedelijke regio's dan in het voordeel zijn ten opzichte van rurale regio's. De lonen zijn in steden hoger en het aanbod van banen is uitgebreider dan in rurale regio's (McCann, 2013). Steden kennen daarnaast vaak een meer gedifferentieerde arbeidsmarkt dan rurale regio's. Dat is belangrijk voor laagopgeleiden omdat met name de dienstensector een belangrijke werkgever is die zich heeft geconcentreerd in steden.

Schoolverlaters die ervoor kiezen om de arbeidsmarkt te betreden en in rurale gebieden leven, zouden volgens die lijn van redenering in steden meer kansen hebben op het vinden van werk. Wanneer er wordt aangenomen dat laagopgeleide schoolverlaters uit rurale gebieden hun baankansen willen optimaliseren, moeten zij hun zoekgedrag niet alleen op de eigen woonomgeving richten, maar ook zeker op baankansen in steden richten. Omdat laagopgeleide schoolverlaters uit steden al wonen in de nabijheid van meer economische activiteit die voor werkgelegenheid zorgen verwacht ik op basis van deze theorie meer geografische mobiliteit in de vorm van verhuisgedrag van rurale schoolverlaters dan van stedelijke schoolverlaters. Deze hypothese wil ik toetsen door de invloed van de mate van stedelijkheid van de woonplaats op het verhuisgedrag te onderzoeken.

De mogelijkheid dat laagopgeleide schoolverlaters geen verhuisgedrag vertonen omdat ze geen werk hebben wordt in dit onderzoek gezien als een keuze van het individu. Dit onderzoek stelt dat het werkzoekgedrag van schoolverlaters beïnvloed wordt door de sociale omgeving van de schoolverlater en verband heeft met de zoekoriëntatie met mogelijk verhuisgedrag tot gevolg. In dat licht wil ik daarom ook een andere theorie onderzoeken. Namelijk een theorie die stelt dat juist laagopgeleide schoolverlaters uit stedelijke regio's relatief vaker en verder verhuizen. Het idee

hierachter komt voort uit het sociale aspect van de human capital theorie (Becker, 1964; Pischke & Acemoglu, 1999). Literatuur over het sociaal kapitaal van mensen stelt dat mensen uit steden andere sociale netwerken hebben dan mensen uit rurale gebieden (Granovetter, 1983) en dat heeft weer invloed op het zoek- en verhuisgedrag van werkzoekenden. Onderstaande paragraaf legt deze verbanden verder uit.

2.2 Human capital

Een bekende en veel gebruikte theorie om verschillen in inkomen en baankansen te verklaren is de human capital theorie (Becker, 1964). Vrij vertaald komt het human capital overeen met alle opgedane kennis en karakteristieken die een persoon of werknemer heeft en dat bijdraagt aan zijn of haar productiviteit (Pischke & Acemoglu, 1999). Breed beschouwd zijn er vijf bronnen van human capital: (1) Aangeboren bekwaamheid: personen kunnen verschillen in aangeboren kwaliteiten en talenten, zoals bijvoorbeeld iemand zijn IQ. (2) Scholing: Scholing ligt erg voor de hand als determinant voor inkomen en baankansen en is goed te meten maar uit onderzoek blijkt dat het aandeel van scholing beperkt is. (3) Schoolkwaliteit en "niet-scholing investeringen": Kwaliteit van de school spreekt voor zich. De niet-scholing investeringen hebben te maken met de inspanning die een individu doet tijdens de scholing. Bijvoorbeeld harder werken, specifieke onderwerpen bestuderen of vanwege bepaalde omstandigheden kan iemand beter worden in communiceren, of assertiever worden. (4) Training: Training is de component van human capital die personen verzamelen na hun scholing en zijn vaak gericht op het vergaren van industrie specifieke vaardigheden. (5) Invloeden voor het betreden van de arbeidsmarkt: Er heerst een steeds groter wordende erkenning onder economen dat peer group effecten waaraan individuen worden blootgesteld voordat ze de arbeidsmarkt betreden, het human capital significant beïnvloeden (Pischke & Acemoglu, 1999). Er is sprake van peer group effecten wanneer iemands gedrag wordt beïnvloed door diens interactie met een of meer andere personen die zijn gelijken zijn (Driessen, 2007; Winston & Zimmerman, 2003). Dit zou sociologisch kunnen worden genoemd maar heeft ook een element van investeren. De keuze van woonplaats door de ouders kan bijvoorbeeld bepalen of hun kinderen worden blootgesteld aan goede of minder goede invloeden voor het betreden van de arbeidsmarkt, zoals vrienden uit het dorp die minder ambitieus zijn waar het gaat om het optimaliseren van kansen op de arbeidsmarkt (Pischke & Acemoglu, 1999). Die laatste bron van human capital, komt overeen met wetenschappelijke literatuur over het 'sociaal kapitaal'.

2.3 Sociaal kapitaal

Het bestaan van sterke regionale verschillen in werkloosheid en baankansen vanwege het niet goed functioneren van arbeidsmigratie als aanpassingsmechanisme zou dus ook verklaard kunnen worden door verschillen in sociaal kapitaal. Onder sociaal kapitaal wordt in de context van dit onderzoek verstaan: De hulpmiddelen die in een gemeenschap aanwezig zijn om de sociale omgeving vorm te geven. Relevante elementen van dit sociale kapitaal zijn onder andere de kwaliteit van sociale relaties, formele en informele netwerken, gedeelde normen en waarden en gemeenschapsgevoel. In het zoek- en verhuisgedrag van schoolverlaters is er een relatie tussen het sociale kapitaal en arbeidsmobiliteit (Green & White, 2007). In hun onderzoek naar "Attachment to place, social networks, mobility and prospects of young people" noemen zij het begrip 'bonding social capital' als beperkende factor van de zoekoriëntatie van jonge mensen. Bonding social capital kan worden uitgelegd als de persoonlijke sociale netwerken tussen homogene groepen mensen met vergelijkbare levensstijlen en sociaaleconomische belangen (Lin, 2002). Deze vorm van sociaal kapitaal wordt gekarakteriseerd door 'strong ties' tussen familie en vrienden (Granovetter, 1973). Het wordt vaak geassocieerd met een sterke plaatsbinding en neigt sterk gericht te zijn op de eigen kring (Green & White, 2007). Wanneer dit zogeheten bonding capital sterk is bij een bepaalde schoolverlater kan dit invloed hebben op zijn ruimtelijke horizon. Er wordt in dat geval dan meer waarde gehecht aan de huidige woonplaats (plaatsbinding) en de nabijheid van vrienden en familie, wat het zoekgebied naar werk en de verhuisbereidheid kan beperken.

In het perspectief van zoekgedrag op de arbeidsmarkt kan de relatie met het bonding capital niet los gezien worden van de relatie met bridging capital. Bridging capital bestaat uit persoonlijke netwerken die niet bestaan uit directe familiebanden of goede vriendschappen (strong ties) maar juist bestaan uit de contacten die een persoon heeft met mensen die verder van diegene af staan (Granovetter, 1973). Deze zogenaamde 'weak ties' zijn belangrijk bij het vinden van werk omdat ze een belangrijke bron van informatie kunnen zijn vanwege de toegang tot een bredere sociale cirkel. Informatie uit de strong ties is vaak beperkter vanwege de veronderstelde gelijke interesses en ervaringen. De nieuwe informatie, ervaringen en referenties die weak ties kunnen verschaffen zorgen voor een bredere horizon. Dit voorkomt dat mensen de neiging hebben om het onbekende te ontwijken en negatiever te beoordelen (Kearns & Parkinson, 2001). Bonding en bridging capital heeft volgens deze literatuur zijn uitwerking op de beoordeling van kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt en dat is in het perspectief van dit onderzoek een belangrijk uitgangspunt.

Bonding social capital kan het zoek- en verhuisgedrag van schoolverlaters beïnvloeden via de informatie en ervaringen van ouders, directe familieleden en goede vrienden. Deze banden kunnen helpen bij het vinden van een baan doordat zij kunnen zorgen voor een goede referentie en contacten met potentiële werkgevers. Echter is de horizon van die banden beperkt en dat kan het aantal kansen en mogelijkheden beperken. Het bridging social capital van een schoolverlater draagt juist bij aan het verbreden van de horizon. De weak ties vergroten de toegang tot informatie over kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Wel moet in acht worden genomen dat de één het ander niet uitsluit. De theorie levert geen overtuigend bewijs dat een persoon niet zowel een sterk bonding capital kan hebben als een sterk bridging capital.

In de theorie over de relatie tussen bonding en bridging capital met het werkzoekgedrag van schoolverlaters en de strong en weak ties die daar een belangrijke rol in spelen, wordt weinig gezegd over de kwaliteit of kwantiteit van die bindingen ('ties'). Er wordt aangenomen dat de aanwezigheid voldoende is. Burt (1992) beargumenteert dat daar waar de kracht van 'ties' correleren met informatievoordelen, de 'structural hole' de belangrijkste plaats in een netwerk is. Deze structural hole staat voor een denkbeeldig gat tussen twee individuen met complementaire bronnen van informatie. Wanneer dit gat overbrugd wordt door een derde individu geeft dat diegene belangrijke voordelen ten opzichte van anderen (Burt, 1992). Ideeën en gedrag zijn homogener binnen groepen dan tussen groepen, dus mensen die zich tussen groepen bewegen zijn bekender met alternatieve manieren van denken en gedragingen en hebben toegang tot meer gevarieerde informatie (Burt, 2004). Samengevat voegt hij toe aan de theorie van Granovetter dat het niet per se gaat om het hebben van weak ties maar dat één of meerdere individuen daadwerkelijk de brug slaan tussen verschillende groepen en dus degene is die de informatie doorgeeft. De grootte van een netwerk is volgens hem niet het belangrijkste maar de hoeveelheid contacten die daadwerkelijk informatie doorgeven wel. Een voorwaarde is wel dat de individuen die de informatie doorgeven zich ook echt in een afgescheiden en daardoor meer diverse sociale wereld bevinden.

Diversiteit in sociale persoonlijke netwerken is dus van invloed op het zoekgedrag van mensen en beïnvloedt daarmee mogelijk de arbeidsmobiliteit van werkzoekende schoolverlaters. Er is minder bekend over de vraag of verschillen in stedelijkheid van de woonregio ook terug te zien zijn in hun werkzoekgedrag. Onderstaande paragraaf ondersteunt de gedachte van dit onderzoek dat er verschillen zijn tussen de persoonlijke netwerken van mensen uit rurale gebieden en stedelijk gebieden. Die verschillen in persoonlijke netwerken tussen mensen die in rurale dan wel stedelijke gebieden zijn opgegroeid, verklaren mogelijk dat de plaats waar de schoolverlater opgroeit van invloed is op het zoek- en verhuisgedrag.

2.4 Ruraal versus urbaan

Sociaal kapitaal is voor iedereen belangrijk om op zijn manier te kunnen functioneren in de maatschappij. Echter is de schaduwzijde van sociaal kapitaal volgens Engbersen (Engbersen, 2002)

dat hechte groepen een blokkade kunnen opwerpen tegen sociale mobiliteit van ambitieuze leden. Het lidmaatschap van bepaalde netwerken kan leiden tot een benedenwaartse bijstelling van aspiraties. Hierdoor kunnen individuele leden onvoldoende in staat zijn te stijgen op de maatschappelijke ladder doordat men aspiraties en ambities minder laat prevaleren. Beggs stelt dat netwerken van mensen uit rurale gebieden vaak kleiner en hechter zijn dan die van mensen uit stedelijke gebieden (Beggs, et al., 1996). Onderzoek heeft aangetoond dat families die leven in rurale gebieden vaker sociale activiteiten exclusief uitvoeren met eigen familie dan families uit stedelijke gebieden (Hofferth & Iceland, 1998). Een wat uitgebreider onderzoek naar verschillen tussen persoonlijke netwerken in rurale en stedelijke gebieden (Beggs, et al., 1996) heeft ook aangetoond dat veronderstellingen over traditionele urbane en rurale gemeenschappen nog steeds evident zijn. De uitkomsten van dat onderzoek zijn dat persoonlijke netwerken in rurale omgevingen intenser zijn op het gebied van intimiteit, frequent contact en duurzaamheid. De 'role multiplexity' is in rurale omgevingen veel groter. Daarmee wordt bedoeld dat een persoon uit het sociale netwerk meer dan één rol vervult in het netwerk. Je collega is bijvoorbeeld tevens je buurman en oom. Daarnaast zijn de persoonlijke netwerken meer gebaseerd op verwantschap en buurtsolidariteit dan op vriendschap. Tevens zijn ze kleiner, dichter en meer homogeen. Hier moet wel worden opgemerkt dat het onderzoek van Beggs (1996) plaats vond in Groot Brittannië. Nederland kent veel kleinere onderlinge afstanden en is qua oppervlak een stuk kleiner. Nederland kent niet alleen andere geografische kenmerken maar er mag ook worden aangenomen dat er culturele verschillen zijn tussen het Nederlandse en Britse platteland. Dat in Groot Brittannië deze uitkomsten gevonden zijn maakt het daardoor extra interessant om te kijken of de aannames die daaruit getrokken worden ook opgaan voor Nederlandse schoolverlaters.

Door de bovenstaande theorie neem ik aan dat er mogelijk verschillen zijn in de structuur van netwerken tussen mensen uit rurale en urbane gebieden. Vooral een hogere 'role multiplexity' en de aanwijzingen met betrekking tot de grootte en dichtheid van het netwerk in rurale regio's zijn van invloed op de kracht van de bindingen die mensen hebben en de informatieverschaffing die een belangrijke rol speelt in de zoekoriëntatie van schoolverlaters. Uit de data van dit onderzoek zal moeten blijken of die verschillen ook tot uiting komen in het verhuisgedrag van laagopgeleide schoolverlaters.

Uit bestaande literatuur komen dus twee tegengestelde theorieën naar voren. Aan de ene kant wordt verwacht dat werkzoekenden uit rurale gebieden meer verhuisbereidheid tonen om kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Bijvoorbeeld door in steden werk te zoeken en daar heen te verhuizen. Aan de andere kant suggereert de theorie over het sociaal kapitaal dat werkzoekenden uit grote steden juist meer en verder zullen verhuizen omdat zij beter geïnformeerd zijn en over meer weak ties beschikken. Aan de hand van het gemeten verhuisgedrag van schoolverlaters zal er onderzocht worden welke theorie volgens de data het meest aannemelijk is.

Onderzoeksvragen

De verwachting die uit de theorieën naar voren is gekomen is dat de mate van stedelijkheid van de woonplaats van invloed is op het verhuisgedrag van laagopgeleide schoolverlaters.

- De eerste vraag die getoetst wordt is dan ook of een hogere mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd een positieve of negatieve relatie laat zien met de waargenomen verhuisafstand van schoolverlaters?
- De volgende vraag die we willen beantwoorden is of het waargenomen verhuisgedrag en hogere mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd een positief of negatief verband heeft met de kans om een betaalde baan te vinden?
- De derde hypothese die ik wil toetsen beantwoordt de vraag of de waargenomen verhuisafstand en een hogere mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd een positieve invloed heeft op de aansluiting van de opleiding bij de huidige functie? Een

betere aansluiting van de opleiding op de huidige functie suggereert namelijk meer succes op de arbeidsmarkt doordat een betere aansluiting zorgt voor meer productiviteit en efficiëntie (Sattinger, 1993). Een goede aansluiting in combinatie met mobiliteit zegt wat over het succes van mobiliteit als aanpassingsmechanisme voor de arbeidsmarkt.

In het volgende hoofdstuk worden de gebruikte data en gekozen variabelen besproken.

Hoofdstuk 3 - Methodologie

Dit onderzoek onder laagopgeleide schoolverlaters naar de relatie tussen mate van stedelijkheid, verhuisgedrag en het vinden van werk betreft een kwantitatieve onderzoeks aanpak. Getracht wordt om doormiddel van regressie analyse verbanden aan te tonen tussen de mate van stedelijkheid van de woonplaats, de afstand die de respondent is verhuisd en het succes in het vinden van een (passende) baan.

3.1 Data

De data die in dit onderzoek gebruikt wordt, is afkomstig van het ROA instituut (Research Center for Education and Labour Market) van de Business and Economics universiteit van Maastricht. Het doel van dit instituut is inzicht vergaren in de relatie tussen onderwijs en de arbeidsmarkt (ROA, 2014^a). De onderzoeken van het ROA genereren verschillende datasets en statistieken en verschillende van deze sets zijn ook beschikbaar voor onderzoeksdoeleinden.

De data die in dit onderzoek gebruikt wordt komt voort uit het schoolverlaters onderzoek dat is geïntegreerd in het Schoolverlatersinformatiesysteem (SIS) en wordt uitgevoerd en beheerd door het ROA. Sinds de jaren '90 doet het ROA onderzoek onder recente schoolverlaters in de meeste onderwijssectoren in Nederland. De enquêtes onder verschillende groepen schoolverlaters zijn gestandaardiseerd en dienen als een instrument om de transitie tussen school en werk te monitoren (ROA, 2014^b). Voor de verschillende monitors (VO-Monitor, BVE-Monitor en HBO-Monitor)¹ worden elk jaar ongeveer tachtigduizend individuen anderhalf jaar na afstuderen benaderd. De verschillende vragenlijsten zijn op elkaar afgestemd wat betreft meetmoment, gehanteerde definities en gebruikte classificaties.

Het bestand dat is gebruikt is een selectie van voor dit onderzoek relevante variabelen uit het databestand in de vorm van een SPSS bestand. Het bestaat uit gegevens over 78.463 schoolverlaters verspreid over de jaren 2006 tot en met 2012. Omdat de respondenten voortkomen uit verschillende monitors, zoals hierboven al genoemd, en niet elke monitor exact dezelfde vragenlijst hanteert, is er goed gekeken naar de specifieke vragen, en of alle respondenten geschikt zijn om voor het onderzoek te selecteren.

3.2 Dataselectie

Na het analyseren van de beschikbare gegevens en variabelen blijkt dat alleen de respondenten uit de BVE-Monitor een specifieke vraag gesteld is over de woonplaats op 15-jarige leeftijd. In de andere monitoren is de vraag opgenomen waar de respondent woonachtig is ten tijde van het afstuderen. Gezien de uiteenlopende mogelijke leeftijden van afstuderen is dat geen consistent gegeven. In dit geval is er daarom ook gekozen om een selectie te maken tussen de respondenten van wie de woonplaats op 15-jarige leeftijd bekend is en de respondenten waar dit niet het geval is te verwijderen uit de dataset. Dit betekent dat de representativiteit van de dataset achteruit gaat. De dataset wordt flink uitgedund en informatie over hoger opgeleiden gaat verloren aangezien alleen de respondenten uit de BVE-Monitor overblijven. De BVE-Monitor volgt schoolverlaters van de beroepsopleidende (BOL) en beroepsbegeleidende (BBL) leerwegen van het secundair beroepsonderwijs.

Deze keuze voor deze selectie is gemaakt omdat er aangenomen wordt dat kinderen op 15-jarige leeftijd nog hoofdzakelijk thuis wonen en dat hun woonplaats daarom een goede indicatie is van waar hun sociale leven zich afspeelt. Omdat er in de vragenlijst geen vraag is opgenomen over vorige woonplaatsen of geboorteplaats is er geen manier om te controleren of de woonplaats op 15-jarige

¹ De VO-Monitor bestaat uit gegevens van schoolverlaters van het algemeen voortgezet onderwijs (HAVO/ VWO) en het voorbereidend beroepsonderwijs (VMBO). De BVE-Monitor is gericht op schoolverlaters van de beroepsopleidende leerweg (BOL) en de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). De HBO-Monitor richt zich op schoolverlaters van hogescholen.

leeftijd ook de plaats is waar de respondenten een belangrijk deel van hun jeugd hebben doorgebracht. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (zie bijlage 1) blijkt dat van de kinderen tussen 5 en 15 jaar er gemiddeld ongeveer 1/5 verhuist naar een andere gemeente. Het gros van de kinderen tot 15 jaar verhuist dus niet naar een andere gemeente en daardoor kan worden aangenomen dat de woonplaats op 15-jarige leeftijd ook de plaats is waar de schoolverlaters zijn opgegroeid. In de laatste jaren van de middelbareschooltijd zijn ouders vermoedelijk minder geneigd om vrijwillig te verhuizen aangezien het een negatieve invloed kan hebben op de schoolprestaties door bijvoorbeeld extra stress of aanpassingstijd en uit onderzoek is gebleken dat verhuizen de kans op blijven zitten vergroot (Vermeij & Dronkers, 2001).

Na het selecteren van de respondenten waarvan de woonplaats op 15-jarige leeftijd bekend is blijven er 39.129 cases over. Het gevolg van deze selectie is dat de respondenten uit de BVE-Monitor zijn overgebleven. Dit betreft dus voornamelijk lageropgeleide schoolverlaters met een diploma van de Beroepsopleidende leerweg (BOL) en Beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Dit brengt mogelijk implicaties met zich mee voor het interpreteren van de resultaten van het onderzoek. Zo kunnen er alleen uitspraken worden gedaan over het verhuisgedrag van laagopgeleide schoolverlaters. Een voordeel van deze selectie is dat de steekproef een homogener karakter heeft waardoor er minder gecontroleerd hoeft te worden voor zaken zoals opleidingsniveau. Gedurende het analyseproces zijn er nog enkele kleinere selecties uitgevoerd. Deze worden besproken en uitgelegd in hoofdstuk 4.

3.3 Mate van stedelijkheid als variabele

Om de mate van stedelijkheid te meten is er voor gekozen om de maten te gebruiken die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) aanhoudt. Het CBS heeft elke Nederlandse gemeente ingedeeld op een schaal van 1 tot 5 die de mate van stedelijkheid aangeeft. Deze maatstaf voor de concentratie van menselijke activiteiten is gebaseerd op de gemiddelde omgevingsadressendichtheid (oad) (CBS, 2014). Hierbij zijn vijf categorieën te onderscheiden:

- zeer sterk stedelijk: gemiddelde oad van 2500 of meer adressen per km²;
- sterk stedelijk: gemiddelde oad van 1500 tot 2500 adressen per km²;
- matig stedelijk: gemiddelde oad van 1000 tot 1500 adressen per km²;
- weinig stedelijk: gemiddelde oad van 500 tot 1000 adressen per km²;
- niet stedelijk: gemiddelde oad van minder dan 500 adressen per km².

Ik ben mij er van bewust dat het lastig is om een klein en dichtbevolkt land als Nederland onder te verdelen op basis van stedelijkheid. In Nederland is het vaak lastig te zien waar het platteland ophoudt en waar de stad begint. Internationaal gezien worden er verschillende definities gehanteerd voor de mate van stedelijkheid. Sommige definities stellen zelfs dat Nederland helemaal geen platteland meer kent (OECD, 2012). Om toch onderscheid te kunnen maken tussen gemeenten in Nederland wordt in dit onderzoek de definitie van het CBS gehanteerd.

Het toevoegen van deze variabele aan het SPSS bestand is gerealiseerd door de gegevens over stedelijkheid te koppelen via de gemeentecode in het ROA-bestand. Omdat het ROA-bestand de gemeentelijke indeling van 2012 hanteert, maakt dit onderzoek ook gebruik van de CBS gegevens uit 2012.

3.4 Afstanden Matrix

Voor het doel van dit onderzoek is het kunnen berekenen en analyseren van verplaatsingen noodzakelijk. Daarvoor is een afstandenmatrix gecreëerd die de afstand (hemelsbreed) tussen iedere afzonderlijke gemeente berekent. Dit is gedaan met behulp van de Geographic Distance Matrix Generator (Ersts, 2014).

"The Geographic Distance Matrix Generator is a platform-independent Java application that implements the same powerful suite of spherical functions as the Perpendicular Distance Calculator to compute all pair wise distances from a simple list of geographic coordinates." (History, 2014).

3.4.1 Geografische coördinaten

De geografische coördinaten zijn afgeleid van de locatie van het gemeentehuis gevonden via Google Maps. Hiervoor is gekozen omdat het gemeentehuis traditioneel gezien vaak in het centrum van een plaats gelegen is en vaak in de grootste plaats van de betreffende gemeente. Dit gaat niet altijd op maar voor de duidelijkheid van de zoekwijze is deze manier aangehouden. In enkele gevallen bestond de betreffende gemeente niet meer omdat er gemeentelijke herindelingen hebben plaatsgevonden. Het ROA instituut heeft haar data zo aangepast dat de plaatsnamen allemaal zijn aangepast aan de gemeentelijke indeling uit 2012. Wanneer Google Maps werd geraadpleegd (juli 2014) waren er enkele nieuwe herindelingen geweest sinds 2012. Bij het vergaren van de geografische coördinaten kon daardoor niet uitgegaan worden van het gemeentehuis vanwege het feit dat niet elke gemeente meer een eigen gemeentehuis heeft. Door de herindelingen zijn gemeenten samengevoegd of opgesplitst. Het gaat hierbij om de volgende gemeenten: Zijpe, Harenkarspel, Goedereede, Dirksland, Middelharnis, Oostflakkee, Graafstroom, Liesveld, Nieuw-Lekkerland, Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, Skarsterlân, Boarnsterhim, Boskoop en Rijnwoude. Door te zoeken op de gemeentenaam geeft Google Maps wel een indicatie van waar de voormalige gemeente gelegen was op een centraal punt in het gebied. Die coördinaten zijn gebruikt als locatiepunt in de Geographic Distance Matrix Generator.

3.4.2 Genereren Matrix

Om de matrix te genereren zijn alle coördinaten in een text file gezet en die is geladen in de Geographic Distance Matrix Generator. De output is simpel te kopiëren naar Excel voor verder gebruik (zie bijlage 2). Aan datzelfde Excel bestand is voor iedere gemeentenaam de bijbehorende gemeentecode toegevoegd zodat de gegevens in het bestand in een latere fase makkelijker te koppelen zijn in SPSS.

3.5 Statistische analyse methode

In de analyses van de data wordt gebruik gemaakt van regressie analyses om de verschillende hypothesen te testen. Als eerste wordt de relatie tussen verschillende verklarende variabelen, waaronder 'mate van stedelijkheid', en de kans op verhuizen geschat door middel van binaire logistische regressie. Vervolgens wordt met behulp van een lineaire regressie gezocht naar de relatie tussen de verklarende variabelen en de gemeten verhuisafstand van de respondenten. Omdat enkele verklarende variabelen categoriaal van aard zijn, moeten er dummy variabelen gemaakt worden om deze variabelen toch mee te kunnen nemen in de modellen.

Wanneer die twee variabelen zijn onderzocht wordt er gekeken naar de relaties van verschillende variabelen op de kans van het hebben van een baan en de kans op het ervaren van een goede aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Beide afhankelijke variabelen worden geschat met behulp van binaire logistische regressie. Bij het schatten van de kans op het hebben van een baan wordt onderscheid gemaakt tussen respondenten die hun maatschappelijk positie hebben aangemerkt als werkend, en respondenten die niet werkend zijn. Bij het schatten van de kans op een goede aansluiting wordt er gekeken naar de beoordeling van de respondent over de aansluiting van zijn opleiding op zijn huidige functie. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen goed/voldoende aansluiting en matig/slechte aansluiting. De resultaten van deze analyses worden gepresenteerd in hoofdstuk 5 'Resultaten'.

Hoofdstuk 4 - Data

4.1 Beschrijving data

Het databestand waarop de resultaten zijn gebaseerd, bestaat uit 39.129 respondenten. Daarvan is 60,2% vrouw en 39,8% man. Tabel 1 laat zien dat een groot deel van de respondenten na het afronden van hun BBL of BOL opleiding nog een vervolgopleiding is gaan doen. 17.421 respondenten (44,5%) zijn verder gaan studeren en 60% daarvan zelfs HBO of hoger. Aangezien de enquêtes anderhalf jaar na het afstuderen worden verstuurd is aannemelijk dat veel van de respondenten bezig waren met een vervolgopleiding op het moment van meten. Vanwege die reden moet er tijdens het analyseren van de data rekening gehouden worden met de mogelijkheid dat respondenten niet verhuisd zijn voor het vinden van een baan maar dat studie ook nog als motief kan gelden, ook al zijn ze al afgestudeerd. Om die reden wordt iedere respondent die zich niet aanbiedt op de arbeidsmarkt uit het databestand gefilterd. In paragraaf 4.2 wordt dit verder uitgelegd.

	Vervolgopleiding	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	MBO of lager	6966	17,8	40,0	40,0
	HBO	10430	26,7	59,9	99,9
	WO	25	0,1	0,1	100
	Total	17421	44,5	100	
Missing	System	21708	55,5		
Total		39129	100		

Tabel 1: Vervolgopleiding respondenten op moment van meten (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut) (N=39129).

4.2 Bewerking data

In dit rapport draait het om het onderzoeken van een mogelijke relatie tussen de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd, verhuizen met als doel het vinden van werk en de invloed daarvan op mismatches op de arbeidsmarkt. Daarbij ligt de focus van dit onderzoek met name op jonge mensen (tot 30 jaar) met een BOL of BBL opleiding. Omdat het gaat om het vinden van werk, worden alleen de respondenten die jonger zijn dan 31 jaar en zich aanbieden op de arbeidsmarkt (exclusief studenten) geselecteerd. Bij oudere respondenten bestaat een hogere kans dat zij verhuizen vanwege andere redenen dan carrière gerelateerde motieven.

Respondenten die zich niet aanbieden op de arbeidsmarkt zijn niet op zoek naar werk en worden daarom ook niet meegenomen in verdere analyses. Daardoor blijven er na selectie nog 19.244 respondenten over. Tabel 2 laat zien hoeveel respondenten er na de bewerking zich aanbieden op de arbeidsmarkt en die daarnaast een vervolgopleiding volgen. Bijna één op de tien respondenten die zich aanbiedt op de arbeidsmarkt doet dus tevens een HBO of WO opleiding. Vermoedelijk zijn dit parttime studenten of respondenten die vanuit hun werk een opleiding krijgen aangeboden ter verdieping, bijscholing of werkend leren.

Vervolgopleiding		Maatschappelijke positie			Total
		werkend leren	betaald werk	andere situatie	
Vervolgopleiding - niveau	MBO of lager	1853	809	248	2910
	HBO	864	663	226	1753
	WO	2	1	1	4
Total		2719	1473	475	4667

Geen vervolgopleiding		1362	12182	963	14507
-----------------------	--	------	-------	-----	-------

Tabel 2: Verdeling van respondenten die een vervolgopleiding doen en hun maatschappelijke positie op het moment van meten (BVE-Monitor 2006-2012, ROA Instituut) (N=19174).

Uit de frequentietabel blijkt dat elke gemeente is vertegenwoordigd en dat de verdeling naar provincie vergelijkbaar is met de omvang van het aantal inwoners in de betreffende provincies (zie tabel 4). Opvallend is dat vooral de provincie Utrecht relatief laag scoort (5.3%) qua aantal respondenten woonachtig in Utrecht op 15-jarige leeftijd. Het aantal respondenten dat in 2006 en 2007 is afgestudeerd is een stuk hoger dan dat van andere jaren. De oorzaak hiervan is onbekend. De totale verdeling van respondenten naar mate van stedelijkheid is weergegeven in tabel 3.

	Mate van stedelijkheid	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	zeer sterk stedelijk	3467	18,0	18,0	18,0
	sterk stedelijk	5547	28,8	28,8	46,8
	matig stedelijk	3963	20,6	20,6	67,4
	weinig stedelijk	4336	22,5	22,5	90,0
	niet stedelijk	1931	10,0	10,0	100
	Total	19244	100	100	

Tabel 3: Verdeling mate van stedelijkheid van woonplaats op 15-jarige leeftijd (BVE-Monitor 2006-2012, ROA Instituut) - kerncijfers wijken en buurten 2009-2012 (definitie CBS) (N=19244).

Tabel 4 laat de verdeling zien van variabelen die gebruikt zijn in de analyses. Wat sterk opvalt is dat het aantal respondenten dat niet verhuisd is tussen 15-jarige leeftijd en nu, erg hoog is (80.3%). Dit hoge aantal respondenten dat niet verhuisd is drukt de gemiddelde verhuisafstand flink naar beneden. Vanwege die reden wordt er bij de resultaten ook onderscheid gemaakt tussen respondenten die wel en niet verhuisd zijn.

Variabele		N	%
Totaal		19244	100
Geslacht	man	8042	41,8
	vrouw	11202	58,2
	totaal valid N	19244	100
Leeftijd	16-20	5042	26,2
	21-24	12123	63
	25-30	2079	10,8
	totaal valid N	19244	100
Niveau gevolgde opleiding	BOL niv. 1/2	2361	12,3
	BOL niv. 3/4	11552	60
	BBL niv. 1/2	2032	10,6
	BBL niv. 3/4	3296	17,1
	totaal valid N	19241	99,9
Sector obv gevolgde opleiding	Algemeen	64	0,3

	Landbouw	1714	8,9
	Techniek	4830	25,1
	Economie	5806	30,2
	Gezondheidszorg	3993	20,7
	Gedrag & maatschappij	2837	14,7
	totaal valid N	19244	100
Provincie woonadres 15-jarige leeftijd			
	Groningen	878	4,6
	Friesland	835	4,3
	Drenthe	792	4,1
	Overijssel	1455	7,6
	Gelderland	2434	12,6
	Utrecht	1026	5,3
	Noord-Holland	2000	10,4
	Zuid-Holland	3330	17,3
	Zeeland	1219	6,3
	Noord-Brabant	3611	18,8
	Limburg	1302	6,8
	Flevoland	362	1,9
	totaal valid N	19244	100
Stedelijkheid woongemeente op 15-jarige leeftijd 2012 (Centraal Bureau Statistiek)			
	Zeer sterk stedelijk	1931	10
	Sterk stedelijk	4336	22,5
	Matig stedelijk	3963	20,6
	Weinig stedelijk	5547	28,8
	Niet stedelijk	3467	18
	totaal valid N	19244	100
Aansluiting huidige functie aan opleiding			
	Goed of voldoende	13946	72,5
	matig of slecht	4249	22,1
	totaal valid N	18195	94,5
Maandelijks inkomen			
	1 - 499	696	3,6
	500 - 999	3019	15,7
	1000 - 1499	5785	30,1
	1500 - 1999	4989	25,9
	2000 - 2499	1406	7,3
	2500 >	341	1,8
	totaal valid N	16236	84,4
Verhuisafstand tussen woonplaats 15 jarige leeftijd en nu			
	niet verhuist buiten gemeente	15456	80,3
* de minimale gemeten verhuisafstand tussen gemeenten is 0,134 km.	0,134* - 9,99 km	952	4,9
	10 - 29,99 km	1331	6,9
	30 - 69,99 km	609	3,2
	meer dan 70 km	680	3,5

	totaal valid N	19028	98,9
Maatschappelijke positie	werkend leren	4081	21,2
	betaald werk	13655	71
	andere situatie	1438	7,5
	totaal valid N	19174	99,6
Jaar afstuderen	2005	1712	8,9
	2006	3657	19,0
	2007	4342	22,6
	2008	2255	11,7
	2009	2469	12,8
	2010	2686	14,0
	2011	2123	11,0
	totaal valid N	19244	100

Tabel 4: Verdeling gebruikte variabelen van respondenten die zich aanbieden op de arbeidsmarkt (BVE-Monitor 2006-2012, ROA Instituut) (N=19244).

Hoofdstuk 5 - Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de verschillende analyses gepresenteerd. Opvallende uitkomsten van de regressie analyses worden besproken en de onderzoeksvragen beantwoord. Eerst wordt er gekeken naar hoe de gemiddelde verhuysafstand zich verhoudt tot persoonlijke en arbeidsmarktkenmerken. De uitspraken die worden gedaan over verschillen tussen groepen zijn getest op significantie (zie bijlage 3 en 4). Daarna wordt er overgegaan op de regressie analyses die antwoord trachten te geven op de vraag welke rol stedelijkheid speelt op het verhuisgedrag en succes op de arbeidsmarkt van laagopgeleide schoolverlaters.

5.1 Empirische beschrijving van variabelen

Tabel 5a laat de gemiddelde verhuysafstand zien tussen de woonplaats op 15-jarige leeftijd en de woonplaats op het moment van meten, met daarnaast drie variabelen waarop we de invloed van verhuisgedrag en stedelijkheid willen testen. Daarbij zijn persoonlijke en arbeidsmarktkenmerken in de tabel opgenomen die gebruikt zijn in de empirische analyse. Gemiddeld is de afstand tussen de woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu (anderhalf jaar na afstuderen) 7,41 km voor schoolverlaters in Nederland. De afstand blijkt relatief groter te zijn in de Zeeland, Flevoland en de noordelijke COROP gebieden, ten opzichte van de COROP gebieden in het westen van Nederland en Noord-Brabant.

Tabel 5a laat ook zien dat de gemiddelde verhuysafstand groter is voor vrouwen dan voor mannen en dat de oudere leeftijdscategorieën ook significant meer mobiliteit vertonen. De groep 25 tot 30-jarigen verhuist gemiddeld ruim drie keer verder dan de groep van 16 tot 20-jarigen en bijna twee keer verder dan de groep van 21 tot 24 jaar. Tussen de verschillende opleidingsniveaus die in de data zijn opgenomen zijn behoorlijk grote onderlinge verschillen te zien. De hogere niveau's (3 en 4) van het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) verhuizen gemiddeld een stuk verder dan de lagere niveaus. Mogelijk hebben respondenten met niveau 3 en 4 een ruimere zoekoriëntatie dan de lagere niveaus waardoor zij bereid zijn gemiddeld verder te verhuizen.

Uit een vergelijking van de gemiddelde verhuysafstand en de maten van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd, blijkt er geen significant verschil te zijn. Dit is tegen de verwachting in. De theorieën die uiteen zijn gezet in hoofdstuk twee verwachten een positief, dan wel een negatief verband tussen de mate van stedelijkheid en de gemiddelde verhuysafstand. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van een significant verschil tussen de groepen is dat beide theorieën kloppen en daardoor een verschil in de gemiddelde verhuysafstand niet waarneembaar is. Regressie analyses in paragraaf 5.2 zullen mogelijk meer kunnen zeggen over de kracht en richting van de getoetste verbanden.

Tabel 5a: Gemiddelde verhuysafstand en drie variabelen tegenover persoonlijke en arbeidsmarktkenmerken (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut) (N=19028).

	Gemiddelde verhuysafstand km	Std. dev	Std. Error of mean	Min km	Max km	Aansluiting werk op opleiding %	Betaald werk %	Boven gemiddeld inkomen	N
Totaal	7,41	25,13	0,18	0	316,07	76,60%	71,00%	41,49%	19028
Corop gebied									
Oost-Groningen	10,15	30,71	2,01	0	225,37	76,60%	74,60%	40,28%	234
Delfzijl en omgeving	11,33	41,35	4,87	0	225,27	72,40%	71,90%	32,05%	72
Overig Groningen	16,66	43,27	1,95	0	274,97	76,30%	72,90%	35,86%	493
Noord-Friesland	8,77	25,3	1,25	0	206,72	70,70%	76,60%	24,85%	411
Zuidwest-Friesland	8,87	22,17	2,01	0	121,89	71,80%	77,10%	30,39%	122

Zuidoost-Friesland	12,54	33,82	2,05	0	232,29	74,80%	69,80%	36,32%	272
Noord-Drenthe	9,71	29,38	1,84	0	210,38	70,80%	72,30%	38,02%	255
Zuidoost-Drenthe	8,99	33,57	2,09	0	265,16	73,90%	75,20%	26,96%	257
Zuidwest-Drenthe	8,81	29,46	1,86	0	176,69	74,60%	69,20%	35,32%	251
Noord-Overijssel	10,27	29,8	1,23	0	211,25	77,00%	75,70%	36,22%	587
Zuidwest-Overijssel	8,7	25,66	1,97	0	139,58	79,40%	74,70%	42,60%	170
Twente	6,9	25,98	0,98	0	192,64	76,80%	71,30%	36,39%	708
Veluwe	7,2	22,59	0,76	0	168,62	77,70%	73,10%	44,89%	890
Achterhoek	5,8	21,15	0,95	0	161,35	79,50%	68,50%	37,06%	497
Arnhem/Nijmegen	8,34	23,31	0,93	0	157,87	78,10%	71,70%	39,26%	628
Zuidwest-Gelderland	4,32	12,66	0,63	0	102,58	74,90%	69,10%	39,77%	400
Utrecht	7,97	23,57	0,73	0	176,31	73,40%	70,60%	47,89%	1035
Kop van Noord-Holland	7,87	25,99	1,21	0	198,07	75,90%	67,40%	41,37%	462
Alkmaar en omgeving	5,53	17,65	1,19	0	143,49	76,80%	69,90%	41,41%	221
IJmond	3,87	15,38	1,14	0	150,47	71,10%	67,40%	49,67%	181
Agglomeratie Haarlem	8,42	25,88	2,50	0	213,92	73,80%	67,90%	52,22%	107
Zaanstreek	4,62	18,8	1,58	0	139,34	72,80%	73,20%	51,72%	141
Groot-Amsterdam	9,09	26,99	0,99	0	180,08	77,00%	66,60%	44,53%	747
Het Gooi en Vechtstreek	6,71	18,8	1,52	0	123,86	74,70%	71,10%	47,33%	152
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	5,37	21,08	1,12	0	189,87	79,20%	66,30%	43,29%	355
Agglomeratie 's-Gravenhage	9,29	28,29	1,26	0	185,82	76,70%	63,60%	48,46%	508
Delft en Westland	3,54	14,04	0,92	0	152,06	76,20%	68,80%	46,84%	235
Oost-Zuid-Holland	7,74	27,08	1,39	0	199,06	77,20%	70,20%	48,93%	381
Groot-Rijnmond	7,32	24,85	0,70	0	224,11	78,70%	68,70%	45,84%	1271
Zuidoost-Zuid-Holland	3,51	15,49	0,66	0	211,34	79,40%	70,60%	45,88%	555
Zeeuwsch-Vlaanderen	13,83	41,75	2,50	0	316,07	77,80%	64,60%	39,06%	280
Overig Zeeland	8,57	30,32	1,00	0	274,97	78,60%	73,80%	43,80%	921
West-Noord-Brabant	5	15,27	0,55	0	101,76	75,50%	72,50%	41,31%	765
Midden-Noord-Brabant	4,39	16,63	0,61	0	168,56	79,10%	72,50%	40,77%	748
Noordoost-Noord-Brabant	5,16	19,35	0,68	0	169,04	75,50%	72,50%	42,65%	812
Zuidoost-Noord-Brabant	4,73	18,3	0,55	0	190,53	78,70%	70,40%	40,51%	1101
Noord-Limburg	5,78	22,89	1,13	0	164,13	76,60%	73,90%	39,78%	411
Midden-Limburg	6,12	25,29	1,49	0	197,52	77,80%	72,40%	36,13%	290
Zuid-Limburg	5,92	25,2	1,08	0	252,56	75,70%	68,90%	40,44%	543
Flevoland	10,17	26,48	1,40	0	182,03	74,70%	70,90%	37,25%	360
Geslacht									
Man	5,50	22,66	0,25	0	269,71	76,40%	65,70%	53,77%	7948
Vrouw	8,79	26,68	0,25	0	316,07	76,80%	74,80%	32,40%	11080
Leeftijd									
16-20	4,07	19,11	0,27	0	252,47	77,90%	61,20%	19,59%	5007
21-24	7,71	25,68	0,23	0	316,07	76,00%	74,40%	45,93%	11968

25-30	13,84	32,42	0,72	0	264,44	77,40%	74,40%	68,34%	2053
Gevolgde opleiding									
BOL niv. 1/2	6,11	24,42	0,51	0	251,29	74,40%	51,60%	13,99%	2333
BOL niv. 3/4	8,15	26,53	0,25	0	316,07	74,60%	76,20%	40,95%	11396
BBL niv. 1/2	4,47	18,52	0,41	0	211,34	80,20%	58,60%	37,20%	2019
BBL niv. 3/4	7,58	23,89	0,42	0	265,16	82,80%	74,00%	63,60%	3277
Sector o.b.v. gevolgde opleiding									
Algemeen	10,17	28,86	3,61	0	119,94	71,20%	73,40%	27,78%	64
Landbouw	6,66	24,93	0,61	0	274,97	73,30%	73,20%	29,56%	1685
Techniek	6,44	23,76	0,34	0	269,71	76,70%	65,30%	58,51%	4782
Economie	7,22	25,04	0,33	0	316,07	74,90%	68,60%	35,27%	5717
Gezondheidszorg	8,69	26,52	0,42	0	239,14	80,20%	75,90%	41,55%	3960
Gedrag & maatschappij	8,05	25,52	0,48	0	274,97	77,10%	77,00%	31,74%	2820
Stedelijkheid van woonplaats op 15-jarige leeftijd									
Zeer sterk stedelijk	7,14	26,19	0,60	0	274,97	76,50%	66,80%	42,03%	1916
Sterk stedelijk	7,19	24,48	0,37	0	269,71	75,60%	69,20%	42,91%	4310
Matig stedelijk	7,88	26,05	0,42	0	252,56	76,20%	72,20%	41,80%	3920
Weinig stedelijk	7,36	24,42	0,33	0	252,16	77,10%	72,40%	41,54%	5479
niet stedelijk	7,38	25,39	0,44	0	316,07	77,80%	71,80%	39,00%	3403

Zoals uit tabel 4 gebleken is, verhuist het grootste gedeelte van de respondenten niet. Ruim 80% is niet verhuisd tussen hun 15-jarige leeftijd en het moment van meten. Zij halen de gemiddelde verhuisafstand flink naar beneden waardoor verschillen moeilijker waar te nemen zijn. Daarom maak ik onderscheid tussen respondenten die wel of niet verhuisd zijn. Tabel 5b laat daar de resultaten van zien. De resultaten in deze tabel gaan over respondenten die minstens één keer verhuisd zijn.

Tabel 5b: Gemiddelde verhuisafstand en drie variabelen tegenover persoonlijke en arbeidsmarktkenmerken. Selectie van respondenten op basis van zijn verhuisd (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut) (N=3572).

	Gemiddelde verhuisafstand km	Std. Dev.	Std. Error of mean	Min km	Max km	Aansluiting werk op opleiding %	Betaald werk %	Boven gemiddeld inkomen %	N
Totaal	39,5	45,8	0,77	1,34	316,07	74,30%	72,80%	48,80%	3572
Provincie									
Groningen	52,55	62,11	4,22	4,09	274,97	77,60%	71,00%	43,40%	217
Friesland	45,49	44,3	3,32	6,48	232,29	69,70%	75,30%	34,70%	178
Drenthe	52,62	56,46	4,90	8,28	265,16	63,50%	72,00%	46,20%	133
Overijssel	48,89	48,8	3,05	4,72	211,25	70,00%	74,10%	46,20%	256
Gelderland	36,28	36,78	1,74	3,43	168,62	77,40%	71,30%	46,90%	448
Utrecht	36,49	38,83	2,58	2,81	176,31	73,50%	72,90%	56,50%	226
Noord-Holland	35,78	41,7	2,04	2,14	213,92	74,70%	72,80%	53,20%	417
Zuid-Holland	33,49	43,71	1,72	1,34	224,11	77,80%	72,80%	52,00%	647
Zeeland	52,51	61,22	4,09	5,9	316,07	73,70%	73,40%	48,00%	224
Noord-Brabant	31,57	34,33	1,50	3,5	190,53	72,90%	72,80%	47,90%	523

Limburg	36,1	50,69	3,55	2,75	252,56	71,40%	76,40%	52,40%	204
Flevoland	53,85	37,01	4,49	6,85	182,03	78,70%	67,60%	41,80%	68
Geslacht									
Man	40,15	48,61	1,47	1,34	269,71	73,80%	68,50%	67,60%	1088
Vrouw	39,22	44,52	0,89	1,34	316,07	74,50%	74,70%	40,00%	2484
Leeftijd									
16-20	40,9	46,6	2,09	1,34	252,47	72,70%	63,20%	19,30%	498
21-24	39,63	46,07	0,95	1,34	316,07	73,50%	74,90%	48,80%	2330
25-30	38,19	44,4	1,63	1,34	264,44	77,80%	72,70%	67,70%	744
Gevolgde opleiding									
BOL niv. 1/2	47,38	51,71	2,98	2,14	251,29	69,00%	54,50%	18,10%	301
BOL niv. 3/4	42,36	47,02	1,00	1,34	316,07	72,00%	75,70%	45,80%	2192
BBL niv. 1/2	30,73	39,43	2,30	1,34	211,34	76,60%	62,90%	46,70%	294
BBL niv. 3/4	31,68	40,3	1,44	1,34	265,16	81,50%	75,70%	67,70%	784
Sector o.b.v. gevolgde opleiding									
algemeen	65,1	43,11	13,63	9,54	119,94	77,80%	80,00%	37,50%	10
landbouw	41,27	49,29	2,99	1,83	274,97	68,30%	70,40%	34,70%	272
techniek	40,38	46,58	1,69	1,34	269,71	73,00%	69,20%	67,10%	763
economie	40,6	46,6	1,46	2,14	316,07	72,50%	73,10%	44,70%	1017
gezondheidszorg	38,37	44,37	1,48	1,34	239,14	78,90%	74,10%	50,60%	897
gedrag & maatschappij	37,05	43,86	1,77	1,34	274,97	74,70%	76,00%	35,70%	613
Stedelijkheid gemeente op 15-jarige leeftijd									
zeer sterk stedelijk	38,21	49,89	2,64	2,14	274,97	76,10%	73,10%	43,80%	358
sterk stedelijk	39,57	44,94	1,61	1,34	269,71	74,60%	69,50%	51,10%	783
matig stedelijk	41,46	46,71	1,71	1,83	252,56	72,50%	74,70%	50,90%	745
weinig stedelijk	38,65	43,88	1,36	2,14	265,16	75,40%	74,20%	47,30%	1043
niet stedelijk	39,27	46,51	1,83	1,93	316,07	73,40%	72,30%	48,60%	643

Wanneer beide tabellen vergeleken worden valt op dat de verschillen in de gemiddelde verhuisafstand tussen de karakteristieken onderling kleiner worden. Binnen de groep respondenten die verhuisd zijn, speelt geslacht en leeftijd een minder grote rol met betrekking tot de gemiddelde verhuisafstand. Waar deze verschillen in tabel 5a nog wel significant waren, zijn de verschillen nu niet meer significant (zie bijlage 4). Dit doet vermoeden dat geslacht en leeftijd een rol in de keuze tussen wel of niet verhuizen maar veel minder in de afstand die overbrugd wordt. Ook een vergelijking op basis van de gevolgde opleiding laat een verschuiving zien. Waar tabel 5a een verschil laat zien tussen de laagste en hoogste twee niveaus, in het voordeel van de hoogste twee, laat tabel 5b een significant verschil zien tussen BOL en BBL in het voordeel van BOL. Een mogelijke verklaring is dat BBL studenten al werken bij een erkend leerbedrijf en daar vaker fulltime aan de slag gaan na het behalen van hun diploma. BOL studenten lopen periodes stage en keren daarna weer terug naar

de schoolbanken. Mogelijk hebben zij daardoor minder snel een vaste baan en moeten ze verder zoeken dan BBL studenten. Verder onderzoek zou dit kunnen uitwijzen.

Wederom zijn er geen significante verschillen gevonden tussen de groepen met betrekking tot de mate van stedelijkheid op 15-jarige leeftijd. De variabele sector op basis van gevolgde opleiding laat wel een significant verschil zien. Al is dit verschil niet heel groot en springt alleen de sector 'algemeen' er uit. Het aantal waarnemingen uit deze groep is echter te laag om hier wat over te kunnen zeggen. De andere sectoren laten onderling veel minder grote verschillen zien. In de volgende paragraaf worden de regressie analyses besproken die antwoord geven op de onderzoeksvragen van dit onderzoek.

5.2 Regressie analyse

Er zijn binair logistische en lineaire regressie analyses gebruikt om de invloed van stedelijkheid te bepalen in het zoeken naar en vinden van werk en bij de aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Er zijn vier verbanden apart geanalyseerd: (1) de invloed van stedelijkheid op wel of niet verhuizen; (2) de invloed van stedelijkheid op de verhuisafstand (lineaire regressie); (3) de invloed van verhuisafstand op het wel of niet hebben van werk; (4) de invloed van verhuisafstand op de aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Onderstaande tabellen laten de resultaten zien van deze vier regressie analyses.

5.2.1 Regressie analyse stedelijkheid en verhuisgedrag

Uit de resultaten in tabel 4 blijkt dat maar heel weinig respondenten anderhalf jaar na afstuderen zijn verhuisd (19,7%). Dat vraagt om verdere analyse naar welke variabelen hier mogelijk van invloed op zijn. Om te controleren welke variabelen van invloed zijn op het wel of niet verhuizen, wordt er gebruik gemaakt van een binaire logistische regressie. Daarvoor is een variabele aangemaakt die de respondenten verdeelt in 'verhuisd' (1) of 'niet verhuisd' (0). De geselecteerde verklarende variabelen zijn geslacht, leeftijd, woonregio, niveau gevolgde opleiding, jaar van afstuderen, sector van gevolgde opleiding en de mate van stedelijkheid. Tabel 6 laat de resultaten zien van deze binaire regressie.

Tabel 6: Resultaten binaire logistische regressie; Kans op wel of niet verhuizen (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut) (N=19241).

Variabele	Kans op wel verhuizen			
		B-coëfficiënt	S.E.	Exp(B)
Geslacht	Man (1)	ref	ref	ref
	Vrouw (2)	0,683**	0,050	1,980
Leeftijd		0,244**	0,009	1,275
Woonregio op 15-jarige leeftijd	Zuid	ref	ref	ref
	Noord	0,345**	0,066	1,412
	Oost	0,094	0,058	1,099
	West	0,294**	0,052	1,342
Niveau gevolgde opleiding	BOL niv. 1/2	ref	ref	ref
	BOL niv. 3/4	0,006	0,070	1,006
	BBL niv. 1/2	-0.081	0,095	0,922

	BBL niv. 3/4	0,023	0,083	1,023
Jaar afstuderen	2005	0,130	0,089	1,139
	2006	0,095	0,073	1,100
	2007	0,135	0,071	1,145
	2008	0,109	0,081	1,116
	2009	0,110	0,079	1,116
	2010	-0,042	0,080	0,959
	2011	ref	ref	ref
Sector o.b.v. gevolgde opleiding	Gedrag & maatschappij	ref	ref	ref
	Algemeen	-0,047	0,356	0,954
	Landbouw	-0,046	0,085	0,955
	Techniek	0,052	0,072	1,053
	Economie	0,101	0,062	1,106
	Gezondheidszorg	0,058	0,062	1,060
Stedelijkheid	Niet stedelijk	ref	ref	ref
	Weinig stedelijk	0,063	0,059	1,065
	Matig stedelijk	0,003	0,063	1,003
	Sterk Stedelijk	-0,087	0,064	0,917
	Zeer Sterk Stedelijk	-0,190*	0,079	0,827
Constant		-7,510**	0,223	0,001
Nagelkerke pseudo R²		0,092		

*p<0,05: **p<0,01

De resultaten uit tabel 6 laten zien dat vooral geslacht en leeftijd van significante invloed zijn op het verhuisgedrag. Voor vrouwen is de kans om te verhuizen groter dan voor mannen en oudere respondenten hebben een grotere kans om te verhuizen dan jongere respondenten. Ook de woonregio vergroot de verhuiskans. In het Noorden en Westen verhuizen de respondenten relatief vaak ten opzichte van het Zuiden. Vermoedelijk zijn in beide regio's de stimulansen groter om te verhuizen dan die in het Zuiden. Omdat beide regio's erg verschillend zijn is het niet mogelijk om uitspraken te doen over welke stimulansen mogelijk verband houden met dit resultaat.

Uit dit model blijkt dat de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd maar een hele kleine rol speelt in de kans op verhuizen. Er is al aangetoond dat er tussen de verschillende maten van stedelijkheid geen significant verschil is gevonden in de gemeten verhuisafstand (zie tabel 5a en 5b). Ten opzichte van de groep respondenten die in 'niet stedelijk' gebied zijn opgegroeid, heeft alleen de groep die in zeer sterk stedelijk gebied is opgegroeid een significant kleinere kans om te verhuizen. Dat laagopgeleide schoolverlaters uit zeer sterk stedelijke gebieden een kleinere kans hebben om te verhuizen dan laagopgeleide schoolverlaters uit niet stedelijke gebieden lijkt overeen

te komen met de theorie dat schoolverlaters uit grote steden minder verhuisgedrag hoeven te vertonen vanwege de betere baankansen die steden bieden.

Wat ik nu wil weten is of de mate van stedelijkheid van positieve of negatieve invloed is op de gemeten verhuisafstand van de respondenten. Dit vanwege de mogelijkheid dat de mate van stedelijkheid waar iemand is opgegroeid niet het besluit om te verhuizen beïnvloedt, maar wel de afstand die schoolverlaters bereid zijn te verhuizen. Door middel van een lineaire regressie analyse wordt deze relatie getoetst.

Onderstaande tabellen laten de resultaten zien van de lineaire regressie analyses. Als afhankelijke variabele is de gemeten verhuisafstand genomen. De verklarende onafhankelijke variabelen zijn: geslacht, leeftijd, het jaar van afstuderen, niveau van gevolgde opleiding, regio van het woonadres op 15-jarige leeftijd, de sector waar de gevolgde opleiding onder valt en de mate van stedelijkheid. Om categoriale variabelen te toetsen in een lineaire regressie heb ik van de betreffende variabelen dummies gemaakt.

Tabel 7: Resultaten lineaire regressie; afhankelijke variabele: afstand tussen woonplaats 15 jaar en nu (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut) (N=19024).

Variabele in model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	std. Error	Beta		
(Constant)	104,613	196,729		,553	,594
Vrouw=1 Man=0	3,582	,456	-,070	7,854	,000
Leeftijd	1,607	,094	,135	17,099	,000
Jaar afstuderen	-,067	,098	-,005	-,684	,494
BOL niveau 1/2	ref	ref	ref	ref	ref
BOL niveau 3/4	-0,958	0,599	-,019	-1,600	,110
BBL niveau 3/4	-2,899	0,784	-,036	-3,698	,000
BBL niveau 1/2	-3,208	0,740	-,048	-4,333	,000
Regio Noord woonlocatie op 15-jarige leeftijd	5,835	0,639	,077	9,135	,000
Regio Oost woonlocatie op 15-jarige leeftijd	,939	0,525	,016	1,783	,075
Regio West woonlocatie op 15-jarige leeftijd	,489	0,480	,010	1,020	,308
Regio Zuid woonlocatie op 15-jarige leeftijd	ref	ref	ref	ref	ref
Niet stedelijk	ref	ref	ref	ref	ref
Weinig stedelijk	,435	,560	,008	0,777	,437
Matig stedelijk	,953	,593	,015	1,608	,108
Sterk Stedelijk	,677	,595	,011	1,138	,255
Zeer sterk stedelijk	-,089	,739	-,001	-,121	,904
Sector Algemeen	2,444	3,129	,006	,781	,435
Sector Landbouw	-,633	,694	-,007	-0,912	,362
Sector Techniek	,135	,529	-,002	,256	,798
Sector Gezondheidszorg	-,546	,545	-,009	-1,002	,316
Sector Economie	ref	ref	ref	ref	ref
Sector Gedrag & Maatschappij	-1,467	,610	-,021	-2,404	,016
a.dependent variable: Afstand tussen 15 jaar en nu					
R= 0,164					

Adjusted R Square= 0,026					
--------------------------	--	--	--	--	--

Uit de analyse blijkt de verwachting dat de mate van stedelijkheid van invloed is op de verhuisafstand, niet klopt. De relatie is volgens het model niet significant. Geslacht en leeftijd zijn veel sterkere factoren in het voorspellen van de verhuisafstand. Traditionele rolverdelingen en het gegeven dat vrouwen vaker parttime werken spelen daar vermoedelijk een belangrijke rol bij (de Visser, et al., 2009). Dat de respondenten op latere leeftijd verder verhuizen valt mogelijk te verklaren uit carrière ontwikkelingen. Hier is echter onvoldoende informatie over beschikbaar in de dataset. Schoolverlaters die op 15-jarige leeftijd in regio Noord woonden zijn ten opzichte van regio Zuid opvallend veel verder verhuist. Voor regio's Oost en West geldt dit niet. Dit resultaat kan mogelijk met het verschijnsel krimp te maken hebben, dat zich relatief veel in het noorden van het land voordoet. Krimp kan betekenen dat er minder economische activiteit is en daardoor minder werkgelegenheid. Hierdoor zouden schoolverlaters mogelijk verder moeten zoeken en vervolgens verder verhuizen. Met zekerheid valt dit niet te zeggen aangezien andere regio's, zoals Oost, ook wel krimpregio's kennen en die laten niet dezelfde resultaten zien.

Ten opzichte van de schoolverlaters die BOL niveau 1 of 2 hebben gedaan, verhuizen schoolverlaters met een BBL opleiding significant minder ver. Vermoedelijk speelt het feit een rol dat bij BBL opleidingen de leerlingen werkend leren en zo al veel werkervaring op doen bij erkende leerbedrijven. Door die ervaring hebben die schoolverlaters mogelijk sneller een baan gevonden die relatief dicht in de buurt is. BOL leerlingen volgen een dagopleiding waarbij je de hele week naar school gaat en ongeveer 20% stage loopt. Na de opleiding moeten zij vermoedelijk meer moeite doen en een grotere zoekoriëntatie hebben dan BBL leerlingen. Dat vermoeden wordt ondersteund door een vergelijking van het gemiddelde aantal maanden werkloos voor het begin van de eerste baan. Tabel 8 laat zien dat het gemiddelde voor de BOL schoolverlaters significant hoger ligt dan die van de BBL schoolverlaters.

Report				
	Maanden werkloos voor begin eerste baan			One-way Anova
Gevolgte opleiding niveau	Mean	N	Std. Deviation	Sig.
BOL niv. 1/2	1,15	2257	3,121	
BOL niv. 3/4	,65	11276	2,349	
BBL niv. 1/2	,33	1965	1,851	
BBL niv. 3/4	,16	3207	1,123	
Total	,59	18705	2,271	0,000

Tabel 8: Vergelijking gemiddeld aantal maanden werkloos voor begin eerste baan (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut) (N=18705).

De hypothese over verschillen in sociaal kapitaal tussen rurale en urbane schoolverlaters op basis waarvan verwacht werd dat een hogere mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd, een positief verband laat zien met de verhuisafstand moet worden afgewezen op basis van het model. Tevens kan het tegenovergestelde ook niet aangenomen worden. Een hogere mate van stedelijkheid heeft ook geen significant negatief verband met de waargenomen verhuisafstand. De veronderstelde verschillen in sociaal kapitaal tussen mensen uit rurale gebieden en stedelijke gebieden heeft voor deze groep laagopgeleide schoolverlaters geen verband met het verhuisgedrag, behalve dat schoolverlaters uit zeer sterk stedelijke gebieden een significant kleinere kans hebben om überhaupt te verhuizen dan de andere groepen.

Ondanks dat de verwachte relaties niet gevonden zijn en de verwachtingen op basis van dit model verworpen moeten worden, is het interessant om te zien of de gemeten verhuisafstand van invloed is op het hebben van werk en de aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Een aangetoonde positieve relatie tussen verhuisafstand en succes op de arbeidsmarkt kan impliceren dat migratie wel een goed aanpassingsmechanisme voor laagopgeleide schoolverlaters is om werkloosheid en mismatches op de arbeidsmarkt mee te bestrijden. De volgende paragraaf analyseert dit met behulp van binaire logistische regressie.

5.2.2 Succes op de arbeidsmarkt

Tabel 9 toont de resultaten van twee apart uitgevoerde binaire logistische regressies. Het doel van de regressie analyse is het laten zien van mogelijke verbanden tussen het verhuisgedrag van de respondenten en de verwachte kans op een betaalde baan (≥ 12 uur per week) en een goede/voldoende aansluiting van de opleiding op de huidige functie.

De resultaten in tabel 9 laten zien dat laagopgeleide vrouwelijke schoolverlaters een significant kleinere kans hebben op het vinden van een betaalde baan voor minstens twaalf uur per week. Ook wordt de kans op het vinden van een betaalde baan kleiner naarmate de schoolverlaters ouder worden. Schoolverlaters uit het oosten, maar met name uit het noorden, hebben een kleinere kans op betaald werk dan hun mede schoolverlaters uit het zuiden. Mogelijk houdt dit resultaat verband met minder werkgelegenheid voor laagopgeleiden in die twee regio's. Het gevolgde opleidingsniveau laat een positief verband zien met het vinden van een betaalde baan ten opzichte van het laagste BOL niveau. Dit komt overeen met wat al eerder was aangetoond, namelijk dat de BBL schoolverlaters en BOL niveau 3 en 4 significant kortere tijd werkloos zijn voor het begin van de eerste baan. Met 2011 als referentiejaar hebben alle voorgaande afstudeerjaren een grotere kans op het hebben van een betaalde baan anderhalf jaar na afstuderen. Met name het cohort 2006 en 2007 hebben een vergrote kans op het hebben van een baan. Het is niet opvallend dat de jaren vanaf het begin van de crisis lagere kansen laten zien ten opzichte van 2011 dan de schoolverlaters voor die tijd. De sector landbouw laat een negatieve kansverhouding zien in vergelijking met de sector gedrag en maatschappij. Schoolverlaters met een opleiding richting de sector landbouw hebben meer moeite met het vinden van betaald werk. De sector gezondheidszorg laat daarentegen een significant positieve relatie zien. De resultaten met betrekking tot de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd laten een duidelijk kleiner wordende kans op een betaalde baan zien naarmate de mate van stedelijkheid groter wordt. Dit ondermijnt de aanname van dit onderzoek dat de baankansen in steden groter zijn voor laagopgeleide schoolverlaters. Mogelijk is de werkgelegenheid en differentiatie wel groter dan in rurale gebieden maar is de concurrentie in steden zo groot dat het de kans op een betaalde baan verkleint.

De onderzoeksvraag of het waargenomen verhuisgedrag en hogere mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd een positief of negatief verband heeft met de kans om een betaalde baan te vinden kan dus al gedeeltelijk beantwoord worden. Een hogere mate van stedelijkheid heeft een negatief verband met de kans op het vinden van een betaalde baan. Wanneer er gekeken wordt naar de afgelegde verhuisafstand blijkt dat de respondenten die in de twee groepen vallen die het verste zijn verhuisd, een significant kleinere kans hebben op het vinden van een betaalde baan ten opzicht van de groep die niet verhuisd is. Er kan dus gesteld worden dat verder verhuizen niet de kans op een baan vergroot voor laagopgeleide schoolverlaters. Dit valt mogelijk te verklaren door dat schoolverlaters die binnen anderhalf jaar na afstuderen een baan vinden, niet verhuizen. Deze omgekeerde causaliteit bemoeilijkt het interpreteren van de resultaten enigzins. Kijkend naar het gemiddeld aantal maanden dat de respondenten werkloos zijn voor hun eerste baan (0.59 maanden), kan er aangenomen worden dat de respondenten relatief kort werkzoekend zijn (tabel 8). Een zeer korte periode van werkloosheid verklaart mogelijk dat er niet ver gezocht hoeft te worden voor een betaalde baan in de buurt en waarom men weinig verhuist in relatie tot het vinden van een betaalde baan.

Dat er niet verhuisd hoeft te worden voor het vinden van een betaalde baan en het gegeven dat de gemiddelde werkloosheidsperiode erg kort is, draagt bij aan de rechtvaardiging van het onderzoeken van de aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Het zou namelijk kunnen zijn dat de schoolverlaters de voorkeur hebben voor een baan in de buurt van hun woonplaats en daarom mogelijk een baan accepteren die niet goed aansluit bij hun opleiding. Net als bij de kans op een betaalde baan wordt er ook een binaire logistische regressie analyse uitgevoerd om te bepalen of er een relatie is tussen de gemeten verhuisafstand en de kans op een goede/voldoende aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Tevens wordt er gekeken welke rol de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd in de aansluiting van de opleiding speelt. Mocht er een positief verband bestaan tussen verhuizen en het hebben van een goede aansluiting dan kan het zijn dat de theorie over het sociaal kapitaal tot uiting komt in de vorm dat de schoolverlaters graag in hun vertrouwde omgeving werk zoeken en blijven wonen. De vraag of stedelijkheid daar ook een rol in speelt toont mogelijk aan dat in rurale gebieden het 'bonding' sociaal kapitaal sterker is dan in stedelijke gebieden.

5.2.3 Aansluiting van de opleiding op de huidige functie

Net als bij de kans op een betaalde baan verkleint een hogere leeftijd de kans op het hebben van een goede/voldoende aansluiting van de opleiding op de huidige functie. Ook hebben schoolverlaters uit het noorden een kleinere kans op een goede/voldoende aansluiting ten opzichte van de referentiecategorie zuid. Daarnaast blijken schoolverlaters met een BBL opleiding een betere aansluiting te hebben op hun huidige functie. Schoolverlaters van de beroepsbegeleidende leerweg zijn door de combinatie van werken en leren mogelijk beter voorbereid op wat werkgevers vragen en sluiten zo beter aan. De opleidingen in de sectoren techniek, landbouw en economie scoren significant slechter qua aansluiting op de huidige functie. Schoolverlaters uit die sectoren zijn vermoedelijk breder opgeleid waardoor ze mogelijk specifieke kennis of vaardigheden missen voor een goede aansluiting ten opzichte van schoolverlaters uit de sector gedrag en maatschappij.

Terugkomend op de onderzoeksvraag of een hogere mate van stedelijkheid en grotere verhuisafstand een positieve of negatieve relatie hebben met de aansluiting van de gevolgde opleiding op de huidige functie tonen de resultaten dat die relatie negatief is. Schoolverlaters die uit sterk stedelijk gebieden komen hebben een significant kleinere kans op een goede/voldoende aansluiting. Schoolverlaters die tussen de 10 en 70 kilometer verhuizen hebben ook minder kans op een goede/voldoende aansluiting van de opleiding. De mogelijkheid dat schoolverlaters graag dicht in de buurt werk zoeken en daarom genoeg nemen met een baan die niet goed aansluit bij hun opleiding gaat dus niet op. In het volgende hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen besproken die volgens uit de resultaten.

Tabel 9: Resultaten van twee binaire logistische regressies. De relaties tussen verhuisgedrag en kans op het hebben van betaald werk >= 12 uur en op een goede/voldoende aansluiting van de gevolgde opleiding op de huidige functie (BVE-Monitor 2006-2012, ROA instituut).

Variabele	Valid N=19025	Kans op het hebben van betaald werk (>=12 uur per week)			Kans op goede/voldoende aansluiting gevolgde opleiding op huidige functie			Valid N=17994
		B-coëfficiënt	S.E.	Exp(B)	B-coëfficiënt	S.E.	Exp(B)	
Geslacht	Vrouw	-0,448**	0,08	0,639	0,011	0,045	1,011	
	Man	ref	ref	ref	ref	ref	ref	
Leeftijd		-0,106**	0,017	0,899	-0,037**	0,010	0,965	
Landsdeel 15-jarige leeftijd	Zuid	ref	ref		ref	ref		
	Noord	-0,773**	0,110	0,462	-0,183**	0,063	0,832	
	Oost	-0,265*	0,103	0,767	-0,051	0,052	0,950	

	West	-0,153	0,092	0,859	-0,077	0,048	0,926
Niveau gevolgde opleiding	BOL niv. 1/2	ref	ref	ref	ref	ref	ref
	BOL niv. 3/4	1,092**	0,086	2,981	0,039	0,059	1,040
	BBL niv. 1/2	1,696**	0,158	5,452	0,415**	0,080	1,514
	BBL niv. 3/4	2,542**	0,175	12,711	0,600**	0,077	1,822
Jaar afstuderen	2005	0,774**	0,128	2,169	-0,045	0,080	0,956
	2006	1,509**	0,129	4,521	0,022	0,067	1,022
	2007	1,266**	0,117	3,547	0,141*	0,067	1,151
	2008	0,412**	0,112	1,510	0,043	0,075	1,044
	2009	0,717**	0,118	2,047	0,097	0,074	1,102
	2010	0,361**	0,107	1,435	-0,020	0,072	0,980
	2011	ref	ref	ref	ref	ref	ref
Sector o.b.v. gevolgde opleiding	Gedrag & Maatschappij	ref	ref	ref	ref	ref	ref
	Algemeen	-0,193	0,492	0,824	-0,222	0,298	0,801
	Landbouw	-0,304*	0,131	0,738	-0,280**	0,077	0,756
	Techniek	0,037	0,124	1,038	-0,180**	0,068	0,836
	Economie	-0,180	0,105	0,835	-0,199**	0,060	0,820
	Gezondheidszorg	0,675**	0,123	1,964	0,122	0,063	1,130
Mate van stedelijkheid	Niet stedelijk	ref	ref	ref	ref	ref	ref
	Weinig stedelijk	-0,054	0,111	0,947	-0,075	0,056	1,804
	Matig stedelijk	-0,25*	0,114	0,779	-0,115	0,059	3,755
	Sterk stedelijk	-0,312**	0,116	0,732	-0,160**	0,059	7,314
	Zeer sterk stedelijk	-0,881**	0,123	0,414	-0,069	0,074	0,855
Verhuisafstand	Niet verhuist	ref	ref	ref	ref	ref	ref
	0,134 - 9,99 km	0,316	0,184	1,372	-0,076	0,082	0,927
	10 - 29,99 km	-0,135	0,127	0,873	-0,189**	0,069	0,828
	30 - 69,99 km	-0,453**	0,156	0,636	-0,344**	0,096	0,709
	70> km	-0,296*	0,151	0,744	-0,075	0,096	0,928
Constant		4,146**	0,390	63,195	2,072**	0,222	7,941
Nagelkerke pseudo R²		0,127			0,020		

* p < 0.05; ** p < 0.01

Hoofdstuk 6 - Conclusie

In dit verslag heb ik de relatie tussen de mate van stedelijkheid van waar iemand is opgegroeid, verhuisgedrag en succes op de arbeidsmarkt onder laagopgeleide schoolverlaters onderzocht. Daarin ligt de focus op de aanname dat stedelijke regio's verschillen van rurale regio's in termen van sociaal kapitaal en dat die verschillen het verhuisgedrag en succes op de arbeidsmarkt beïnvloeden. Gemeten is de verhuisde afstand tussen de woonplaats op 15-jarige leeftijd en het moment van meten, anderhalf jaar na het verlaten van de MBO opleiding. Daarnaast is er gekeken of de mate van stedelijkheid en het verhuisgedrag bepalend zijn in de kans op het vinden van een betaalde baan en een goede aansluiting van de opleiding bij de huidige functie. Dit onderzoek probeert te toetsen of bestaande aannames over de aantrekkingskracht van steden uit rurale gebieden tot uiting komt in het verhuisgedrag van laagopgeleiden schoolverlaters. Of dat de theorie over de kracht van sociale persoonlijke netwerken wordt ondersteund.

De resultaten laten zien dat de mate van stedelijkheid niet van invloed is op de waargenomen verhuisafstand. Er is zowel geen positieve als negatieve relatie gemeten onder de schoolverlaters uit de dataset. Er kan dus niet geconcludeerd worden dat de mate van stedelijkheid direct van invloed is bij het nemen van verhuisbeslissingen. Alleen schoolverlaters uit zeer sterk stedelijke gebied hebben een kleinere kans op te verhuizen dan schoolverlaters uit rurale gebieden. Het speelt echter geen rol in de verhuisafstand. Mogelijk speelt de geografische compactheid van Nederland een rol in het ontbreken van de verwachte verbanden. Afstanden zijn relatief klein en ruraal en stedelijk gebied zijn soms lastig te onderscheiden. De noodzaak om te verhuizen is daardoor niet altijd aanwezig omdat pendelen tussen thuis en werk vaak een goede oplossing is om de relatief kleine afstanden te overbruggen. De volgende vraag is of verhuizen überhaupt wel bijdraagt aan meer succes op de arbeidsmarkt?

De schoolverlaters die verder dan 30 kilometer zijn verhuisd hebben een significant kleinere kans op het vinden van een betaalde baan ten opzichte van de schoolverlaters die niet zijn verhuisd. Schoolverlaters die binnen anderhalf jaar een baan hebben gevonden verhuizen blijkbaar niet. Een gemiddelde van 0,59 maanden werkloos voor het begin van de eerste baan is daar mogelijk de oorzaak van. Schoolverlaters die van het BOL of BBL komen hebben vaak zeer snel een baan gevonden wanneer ze er voor kiezen om zich aan te bieden op de arbeidsmarkt. Dit gegeven impliceert dat er niet lang en ver gezocht hoeft te worden voor het vinden van een betaalde baan gezien de conclusie dat de groepen schoolverlaters die meer dan 30 km verhuisd minder vaak een baan hebben gevonden.

Dat schoolverlaters zo snel en dicht bij hun woonplaats een baan vinden kan betekenen dat zij niet ambitieus genoeg zijn en werk accepteren dat niet goed aansluit bij de gevolgte opleiding. De theorie over verschillen in sociaal kapitaal stelt dat het bonding sociaal kapitaal een rol kan spelen in de neiging om dicht bij de vertrouwde omgeving te blijven. Dit zou met name gelden voor schoolverlaters uit rurale gebieden. Zij hebben minder toegang tot informatie over baankansen buiten hun eigen beperkte sociale netwerk. Om dit te onderbouwen heb ik onderzocht of er een positief verband bestaat tussen de verhuisafstand en het hebben van een goede aansluiting en de relatie met de mate van stedelijkheid. Deze verwachting klopt niet. Schoolverlaters die uit stedelijke gebieden komen hebben een kleinere kans op een goede/voldoende aansluiting van de opleiding om de huidige functie en schoolverlaters die tussen de 10 en 70 kilometer zijn verhuisd hebben ook een kleinere kans op een goede/voldoende aansluiting. De verwachting dat schoolverlaters graag dicht in de buurt werk zoeken en daarom genoeg nemen met een baan die niet goed aansluit bij hun opleiding komt niet tot uiting in de resultaten.

Ik moet dus concluderen dat de mate van stedelijkheid van de woonplaats op 15-jarige leeftijd geen relatie heeft met de geografische mobiliteit, in de vorm van verhuisafstand, van laagopgeleide

schoolverlaters. Ten tweede verhoogt een grotere bereidheid om te verhuizen niet de kans op het vinden van een betaalde baan en zorgt het ook niet voor een betere aansluiting van de opleiding op de huidige functie. In tegendeel zelfs. De verwachting dat verhuizen kan gelden als aanpassingsmechanisme en dat stedelijkheid hier een rol in speelt kan dus niet worden aangetoond.

Opvallend is dat de laagopgeleide schoolverlaters bijna niet verhuizen. Meer dan 80% is niet verhuisd. Dit lijkt op het eerste gezicht een erg laag percentage maar de resultaten tonen aan dat verhuizen niet beloond wordt. Mogelijk zijn er andere redenen om schoolverlaters meer te laten verhuizen maar het vinden van werk is daar niet een van. Ik wil daarom aanbevelen om onderzoek te doen naar de verhuismotieven van laagopgeleide schoolverlaters. Vermoedelijk wonen veel schoolverlaters nog thuis bij hun ouders. Dit roept vragen op over de mogelijkheden die laagopgeleide schoolverlaters krijgen op de huizenmarkt. Zijn er te weinig betaalbare woningen voor starters met een laag inkomen? En hoe zit het met de financiering? Door in kaart te brengen wat de motieven zijn van deze groep arbeidsmarktbetreders om thuis te blijven wonen, kan er met gericht beleid mogelijk wat gedaan worden aan leegloop en het verdwijnen van voorzieningen in kleine gemeenten. Door barricades weg te nemen kan deze grote groep 'thuisblijvers' misschien gemotiveerd worden om zelfstandig te gaan wonen en daarmee gemeenten die worstelen met krimp, van extra koopkracht te voorzien. Op die manier kunnen voorzieningen blijven bestaan en hopelijk roept dat een halt toe aan verdere degradatie van krimpregio's.

Hoofdstuk 7 - Discussie

De resultaten en conclusies van dit onderzoek spreken voor zich. Het is ambitieus om met kwantitatieve data iets complex als verschillen in sociaal kapitaal en persoonlijke netwerken te meten. Het meten van verhuisgedrag en succes op de arbeidsmarkt is met de beschikbare data wel uit te voeren maar theoretisch gezien is de mate van stedelijkheid als graadmeter van sociaal kapitaal enigszins vergezocht. Dat de resultaten aantonen dat een dergelijke relatie tussen mate van stedelijkheid en verhuisafstand er niet is ondersteunt dit alleen maar. Toch is het interessant om te kijken naar verschillen in verhuisgedrag tussen schoolverlaters met verschillende woonlocaties. Dat de resultaten geen aansprekende verbanden vertoonden doet daar niets aan af.

Het feit dat van de groep respondenten meer dan 80% niet is verhuisd is opvallend te noemen. Blijkbaar woont een overgrote meerderheid anderhalf jaar na het afstuderen nog thuis bij hun ouders. Dit vertekent mogelijk wel de resultaten van het onderzoek. Mogelijk laten cijfers over een langere periode andere resultaten zien.

Achteraf gezien is de gebruikte data niet optimaal geschikt gebleken voor de onderwerpen die ik wilde onderzoeken. Wat meer kwalitatieve vragen met betrekking tot de sociale situatie van de respondenten was handig geweest om de gemeten variabelen meer aan te laten sluiten bij het theoretisch kader. Deze informatie was echter niet voor handen en gezien de beperkte tijd ook niet haalbaar om een eigen dataset te creëren.

Bibliografie

Becker, G., 1964. *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. New York: National Bureau of Economic Research.

Beggs, J., Haines, V. & Hurlbert, J., 1996. Revisiting the Rural-Urban Contrast: Personal Networks in Nonmetropolitan and Metropolitan Settings. *Rural sociology*, 61(2), pp. 306-325.

Büchel, F. & Van Ham, M., 2003. Overeducation, regional labor markets, and spatial flexibility. *Journal of Urban Economics*, Volume 53, pp. 482-493.

Burt, R., 1992. *Structural Holes*. Cambridge: Harvard University Press.

Burt, R., 2004. Structural Holes and Good Ideas. *American Journal of Sociologie*, 110(2), pp. 349-399.

CBS, 2014. *Stedelijkheid (van een gebied)*. [Online]
Available at: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default?ConceptID=658>
[Geopend 15 Mei 2014].

de Visser, S. et al., 2009. *Ambitie kent geen tijd. Onderzoek naar de relaties tussen ambitie, deeltijdwerk en gender*, Den Haag: Taskforce DeeltijdPlus.

Driessen, G., 2007. *'Peer group' effecten op onderwijsprestaties; Een internationaal review van effecten, verklaringen en*, Nijmegen: ITS – Radboud Universiteit Nijmegen.

Edzes, A., Hamersma, M., Venhorst, V. & van Dijk, J., 2015. Transitions of Low Educated Graduates. *(Working Paper)*.

Engbersen, G., 2002. Sociaal Kapitaal. In: *Open deuren*. Meppel: NIZW Uitgeverij, pp. 137-141.

Ersts, P. J., 2014. *Geographic Distance Matrix Generator(version 1.2.3)*. *American Museum of Natural History, Center for Biodiversity and Conservation*. [Online]
Available at: http://biodiversityinformatics.amnh.org/open_source/gdmg
[Geopend 12 Juli 2014].

Frank, R., 1978. Why women earn less: The theory and estimation of differential overqualification. *American Economic Review*, Volume 68, pp. 360-373.

Google, 2014. *Google Maps*. [Online]
Available at: <https://www.google.nl/maps>
[Accessed Juli 2014].

Granovetter, M., 1973. The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), pp. 1360-1380.

Granovetter, M., 1983. The Strength of Weak Ties: A Network Theory Revisited. *Sociological Theory*, 1(1), pp. 201-233.

Green, A. & White, R., 2007. Attachment to place: social networks, mobility and prospects of young people.

Hensen, M., de Vries, R. & Cörvers, F., 2009. The role of geographic mobility in reducing education-job mismatches in the Netherlands. *Papers in Regional Science*, 88(3), pp. 667-682.

History, A. M. o. N., 2014. *Geographic Distance Matrix Generator*. [Online]
Available at: http://biodiversityinformatics.amnh.org/open_source/gdmg/index.php
[Geopend 12 Juli 2014].

Hofferth, S. & Iceland, J., 1998. Social Capital in Rural and Urban Communities1. *Rural sociology*, 64(4), pp. 574-598.

Johnson, S. et al., 2005. The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*, Volume 20, pp. 178-187.

Kearns, A. & Parkinson, M., 2001. The significance of neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12), pp. 2103-2110.

Lin, N., 2002. Social Capital: A Theory of Social Structure and Action (Structural Analysis in the Social Sciences).

McCann, P., 2013. *Modern Urban and Regional Economics*. 2nd red. Oxford: Oxford University Press.

OECD, 2012. *National area distribution*. [Online]
Available at: <http://data.oecd.org/popregion/national-area-distribution.htm>
[Geopend 21 02 2015].

Ours, J. v., 1992. Union growth in The Netherlands 1961-1989. *Applied Economics*, 24(9), pp. 1059-1066.

Ours, J. v. & Boeri, T., 2013. *The Economics of Imperfect Labor Markets*. 2nd red. Princeton: Princeton University Press.

Pischke, S. & Acemoglu, D., 1999. *Lecture notes for graduate labor economics, 14.661*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology.

ROA, 2013. *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 1999-2012 MBO*, Maastricht: Maastricht University.

ROA, 2014^a. *ROA Maastricht*. [Online]
Available at: <http://www.roa-maastricht.nl/>
[Geopend 30 April 2014].

ROA, 2014^b. *ROA Schoolverlatersonderzoeken*. [Online]
Available at: <http://www.roa-maastricht.nl/?portfolio=school-leaver-surveys>
[Geopend 30 April 2014].

ROA, 2014^c. *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2013*, Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

Sattinger, M., 1993. Assignment Models of the Distribution of Earnings. *Journal of Economic Literature*, 31(2), pp. 831-880.

Topel, R. & Ward, M., 1992. Job Mobility and the Careers of Young Men. *Quarterly Journal of Economics*, pp. 439-479.

Van Ham, M., 2001. Workplace mobility and occupational achievement. *International Journal of Population Geography*, 7(4), pp. 295-306.

Vermeij, A. & Dronkers, J., 2001. Niet-verhuizen beter voor de kinderen? Het effect van schoolverandering op de verdere schoolloopbaan. *Pedagogiek*, 21(1).

Winston, G. & Zimmerman, D., 2003. *Peer effects in higher education*, Cambridge: National Bureau of Economic Research.

Bijlagen

Bijlage 1 - Aantal verhuisde kinderen tussen 5 en 15 jaar

Bijlage 1: Aantal verhuisde kinderen tussen 5 en 15 jaar.

Onderwerp		Totale bevolking									
↓	↓	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
↑	↔	aantal									
↔	↔	aantal									
Mannen en vrouwen	5 tot 10 jaar	984 718	986 489	987 916	998 577	1 005 997	1 011 145	1 010 634	1 003 249	985 229	968 692
	10 tot 15 jaar	1 002 757	1 007 999	1 010 032	997 855	985 737	978 852	980 868	984 781	998 740	1 009 231
Mannen	5 tot 10 jaar	503 582	504 698	505 713	510 917	514 058	517 200	516 996	512 808	503 882	495 725
	10 tot 15 jaar	512 955	515 523	516 830	510 266	504 748	500 779	501 973	504 126	510 974	515 672
Vrouwen	5 tot 10 jaar	481 136	481 791	482 203	487 660	491 939	493 945	493 638	490 441	481 347	472 967
	10 tot 15 jaar	489 802	492 476	493 202	487 589	480 989	478 073	478 895	480 655	487 766	493 559

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 25-11-2014

Onderwerpe		Tussen gemeenten verhuisde personen	
n		Vertrokken uit de gemeente	
↔		Naar geslacht en leeftijd (31 december)	
↔		Totaal mannen en vrouwen	
↔		5 tot 10 jaar	10 tot 15 jaar
Regio's	Perioden	aantal	
Nederland	2003	25 850	22 965
	2004	24 839	22 255
	2005	26 217	22 750
	2006	26 781	22 108
	2007	26 627	21 520
	2008	26 395	21 533
	2009	22 029	18 618
	2010	20 473	17 979
	2011	20 160	18 391
	2012	19 451	17 816

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 25-11-2014

Bijlage 2 - Afstanden Matrix (zie excel bestand op aanvraag)

Bijlage 3 - One-way ANOVA bij tabel 5a.

Verschillen tussen groepen m.b.t. verhuisafstand.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	131108,871	40	3277,722	5,245	,000
Within Groups	11821371,880	18915	624,973		
Total	11952480,750	18955			

1 One-way ANOVA: Factor = Coropgebied woonplaats laatste jaar studie. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en huidige.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	50315,971	1	50315,971	79,993	,000
Within Groups	11967502,247	19026	629,008		
Total	12017818,218	19027			

2 One-way ANOVA: Factor Geslacht. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	141885,849	2	70942,924	113,649	,000
Within Groups	11875932,369	19025	624,228		
Total	12017818,218	19027			

3 One-way ANOVA: Factor leeftijd in groepen. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	27616,350	3	9205,450	14,622	,000
Within Groups	11974589,959	19021	629,546		
Total	12002206,309	19024			

4 One-way ANOVA: Factor niveau gevolgde opleiding. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	13774,360	5	2754,872	4,365	,001
Within Groups	12004043,858	19022	631,061		
Total	12017818,218	19027			

5 One-way ANOVA: Factor Sector o.b.v. gevolgde opleiding. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	1226,451	4	306,613	,485	,747
Within Groups	12016591,767	19023	631,688		
Total	12017818,218	19027			

6 One-way ANOVA: Factor Stedelijkheid van woonplaats op 15-jarige leeftijd. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

Bijlage 4 - One-way ANOVA bij tabel 5b.

Verschillen tussen groepen m.b.t. verhuisafstand van verhuisde respondenten.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	223715,249	12	18642,937	9,168	,000
Within Groups	7215143,527	3548	2033,580		
Total	7438858,776	3560			

7 One-way ANOVA: Factor = Provincie woonplaats laatste jaar studie. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en huidige.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	648,757	1	648,757	,309	,578
Within Groups	7489251,402	3570	2097,830		
Total	7489900,159	3571			

8 One-way ANOVA: Factor Geslacht. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	2294,948	2	1147,474	,547	,579
Within Groups	7487605,211	3569	2097,956		
Total	7489900,159	3571			

9 One-way ANOVA: Factor leeftijd in groepen. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	115644,395	4	28911,099	13,985	,000
Within Groups	7374255,763	3567	2067,355		
Total	7489900,159	3571			

10 One-way ANOVA: Factor niveau gevolgte opleiding. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	14054,633	5	2810,927	1,341	,244
Within Groups	7475845,525	3566	2096,423		
Total	7489900,159	3571			

11 One-way ANOVA: Factor Sector o.b.v. gevolgte opleiding. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.

ANOVA

Afstand tussen 15 jaar en nu

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4242,797	4	1060,699	,505	,732
Within Groups	7485657,361	3567	2098,586		
Total	7489900,159	3571			

12 One-way ANOVA: Factor Stedelijkheid van woonplaats op 15-jarige leeftijd. Afhankelijke variabele: Verhuisafstand tussen woonplaats op 15-jarige leeftijd en nu.